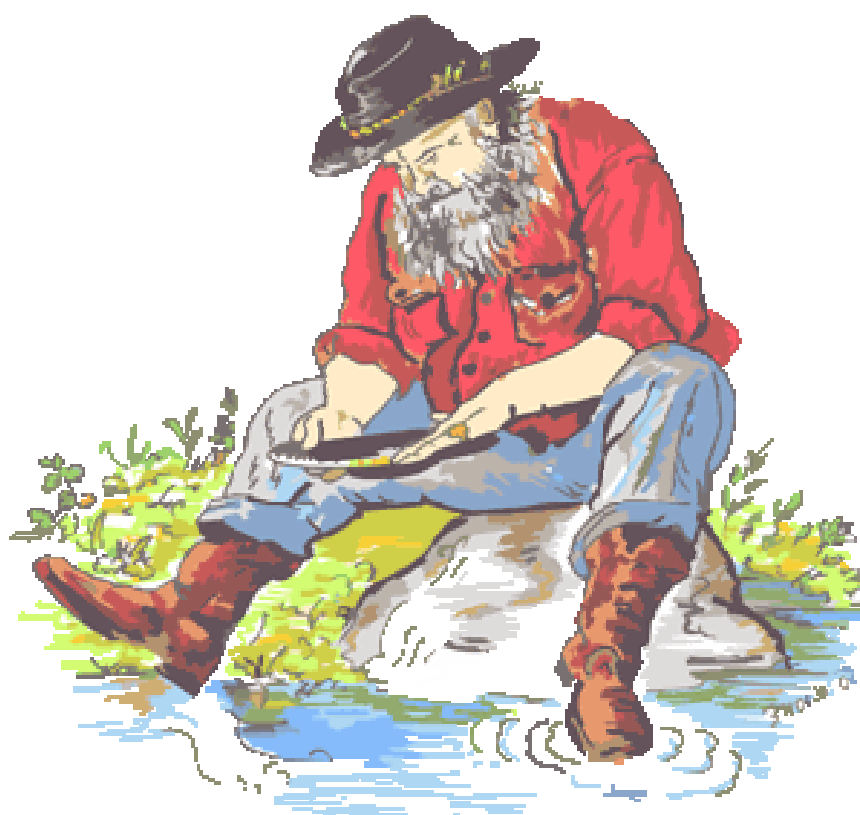

PROSPECTOR'S BOOK

ZÁMEČEK
ROŽELOV 2010

OBSAH:

ÚVOD

KRABÍČKA POSLEDNÍ ZÁCHRANY

ORIENTACE V PŘÍRODĚ

- * Orientace podle kompasu
- * Orientace podle hodinek.
- * Orientace podle mapy.
- * Orientace dle přír. jevů a lid. díla

Mapa, buzola, azimut

Mapové značky

ODHAD VZDÁLENOSTI A MĚŘENÍ V PŘÍRODĚ

JAK ZVÍŘATA PŘEDPOVÍDAJÍ POČASÍ

POCHODOVÉ ZNAČKY

STAVBA STANU

PRÁCE SE SEKEROU

OHNĚ A VAŘENÍ

Zásady výběru místa pro ohniště

Úprava ohniště a druhy ohňů

Druhy ohňů

- * Pyramida
- * Pagoda
- * Hranice
- * Strážní oheň
- * Oheň na sněhu
- * Závěs
- * Závěs pro 2 kotlíky
- * Rožeň
- * Pečení na kamnech

Vlastní rozdělování ohně

- * Troudu
- * Podpal
- * Palivo
- * Rozdělování ohně
- * Zápalky

Příprava jídel

Závěsy

ŠIFROVÁNÍ ZPRÁV

Morseovka

- * Další kouzla s morseovkou
- * Opačná morseovka
- * Číslo
- * Písmena
- * Grafická morseovka
- * Obrázková morseovka
- * Morseovka ve formě cizího písma
- * Další způsoby psaní morseovky

Šifrování bez morseovky

- * Uchování zprávy v textu
- * Různé psaní zpráv
- * Šifry se záměnou či posuvem písmen
- * Šifry s tabulkami

Obrázkové písmo

Tajné písmo

LANA A PROVAZY - UZLOVÁNÍ

- * Očko
- * Osmička
- * Volné ouško
- * Liščí smyčka
- * Lodní smyčka
- * Kravská smyčka
- * Pevné poutko
- * Dračí smyčka
- * Včelka
- * Křížová spojka
- * Ambulanční spojka
- * Škotová spojka
- * Zkracovačka
- * Rybářská spojka
- * Uherský uzel
- * Turbánek

NĚCO O NOŽÍCH

Jak se chovat k noži

Výroba nože/dýky

Zdobení čepele nožů

Broušení a ostření nožů

NÁVOD NA VÝROBU KOŽENÉHO POUZDRA

ZDOBNÍ KŮŽE

PSÍ SPŘEŽENÍ A VÝROBA SMYKŮ

ZLATO, ZLATO, ZLATO

CESTA ZA ZLATEM V OBRAZECH

ZÁVĚREM - RADY A NÁVODY ZÁLESÁKA:

MILÍ OSTŘÍLENÍ ZLATOKOPOVÉ I ZELENÁČI!

Už je tady zase náš sůvácký letní tábor, tentokrát ve znamení Zlaté horečky. Co je to Zlatá horečka? Možná jste slyšeli pojmy jako Klondike, Dawson City, kanadská Severozápadní jízdní policie, Bonanza creek, Yukon, Bennetovo jezero či Chilkootský průsmyk.

Stačili dva roky (1897 a 1898), aby jména z dosud neznámé divočiny v Kanadě obletěla svět. Důvodem bylo objevení bohatých nalezišť zlata, které na Aljašku přitáhlo několik desítek tisíc dobrodruhů a zlatokopů. Zdaleka ne všichni na své cestě za bohatstvím uspěli.

Na cestu musel každý nashromáždit 1700 liber potravin (téměř 800kg), bez těchto zásob nebyli kanadskou jízdní policií vpuštěni dál. Tento náklad a mnohé další tábornické nezbytnosti museli na zádech, saních a vorech dopravit před vysoké hory a splout divoké peřeje. Ani pak neměli vyhráno, vždyť právo rýžovat zlato ze zlatonosného toku měli jen ti nejrychlejší, kteří si včas obsadili svůj claim. Potýkali se s krutým mrazem, nedostatkem potravin a kurdějemi. Pokud se jim přece jen podařilo zlato získat, často své rychle nabyté prostředky utratili v hazardních hrách a alkoholu. Těch opravdu úspěšných bylo velmi málo.

My se letos společně vydáme po stopách těch odvážných mužů a žen severu. K pořádném úlovku bude třeba nejen rychlost, chytrost, ale i odvaha, týmový duch a trocha zlatokopeckého štěstí. V zlatokopeckých partách se naučíš různé dovednosti a poznáš nové kamarády.

Abyste se na cestě za zlatem neztratili, přináší tento zlatokopecký notes pár znalostí předků.

KRABIČKA POSLEDNÍ ZÁCHRANY - KPZ

Málokdo ví, že ji vlastně vymyslel Jaroslav Foglar. A co tato krabička obsahuje? Především různé maličkosti, které mohou být často potřebné, ale většinou je jinak sebou nemáme:

- * kousek svíčky,
- * škrátka a několik zápalek,
- * svinutý drátek a provázek,
- * gumičku na převázání,
- * kousek březové kůry k zapálení ohně,
- * gumová ampulka s benzínem (pro rychlé rozdělávání ohně za deště)
- * náplast (čistě zabaleno!),
- * obvaz (čistě zabaleno!),
- * 2 - 3 hřebíky různé velikosti,
- * několik napínáčků,
- * malá ořezaná tužka,
- * několik špendlíků obyčejných i zavíracích,
- * jehla, nit a knoflík,
- * drobné mince,
- * křída (pečlivě zabalená, jinak nám pokřídne a znehodnotí jiné věci),
- * poštovní známky,
- * žiletku,
- * gumu na mazání,
- * složený lístek čistého papíru.

Pro peníze a zápalky do KáPéZetky nejdeme při každé příležitosti, ale jen tehdy, když je náhodou zapomeneme. Samozřejmě je možné si krabičku vylepšit o novodobější součásti jako např.:

* jízdenka na MHD,	* zapalovač,
* malá baterka,	* magnet.

Celé vybavení je vhodné umístit do co nejmenší krabičky, abychom ji mohli mít stále u sebe. Dříve to byly krabičky od špendlíků či diablek, dnes převažují od vitamínů.

Krabičku v případě potřeby zajistíme gumičkou, aby se nám v batohu neotevřela

ORIENTACE V PŘÍRODĚ

Orientace podle kompasu je docela snadná. Kompas se položí na vodorovný podklad (nejlépe na rozevřenou dlaň, není-li na blízku nic jiného), a tam, kam ukazuje modře zakalená špička kompasové střelky, tam je sever. Druhý konec střelky ukazuje k jihu. Kolmo vpravo od takto ukazující střelky je vždy východ, vlevo západ.

Orientace podle hodinek. Namíříme malou (tedy hodinovou) ručičku hodinek k Slunci. Úhel, který ručička svírá s dvanáctkou na ciferníku, rozpůlíme myšlenou přímkou nebo třeba i rovným stéblem, jež na hodinky přiložíme. Směr, který příмка či stéblo ukazuje, vede mezi Sluncem a dvanáctkou k jihu, na opačnou stranu pak k severu. Pamatujte si: dopoledne půlíme úhel od malé ručičky vlevo, odpoledne vpravo! Pozor na letní čas, protože podle středoevropského času (a ten je pro určení rozhodující) je o hodinu více.

Orientace podle mapy. Všechny dnes tištěné a používané mapy jsou kresleny tak, že na jejich horním okraji je vždy sever. Jestliže na mapě dovedeme ukázat místo, kde ve skutečnosti stojíme a někde v okolí vidíme nějaký význačný objekt (např. kostelík, nádraží, vesničku...) a najdeme tento objekt na mapě, otáčíme mapou tak, aby naše stanoviště na mapě a význačný objekt na mapě byly ve stejném směru s naším skutečným v terénu.

Orientace podle přírodních jevů a lidského díla.

- * **Podle stromů** - osamělé stromy mívají kmen ze **S** či **SZ** strany porostlý lišejníkem nebo mechem. Tyto osaměle stojící stromy mají na **SZ** i hrubší kůru. Koruny těchto stromů jsou nakloněny na **JV**. Toto vše je dáno tím, že u nás převažují **SZ** větry. Z této strany jsou tedy stromy chráněny lišejníky, na této straně mají rozpraskanou kůru a na opačnou stranu mají vlivem větrů skloněnou korunu. Z toho samého důvodu se střechy horských chalup dělají na **SZ** až k zemi. V horských oblastech mají stromy vlivem větrů na **SZ** straně větve řidší a olámané.
- * **Podle pařezů** - pařezy stromů mají své kruhy ("léta") na **S** straně hustší, na **J** straně řidší a větší (protože z **J** přichází ke stromu více slunečního tepla). Tento jev není vždy směrodatný, selhává v údolích, lesích aj., kde vlivem terénu přírodní vlivy na strom nepůsobí tak jako na rovině.
- * **Podle sněhu** - sníh se na jaře déle udrží na stráních a v příkopech obrácených k **S**.
- * **Podle slunečnic** - Slunečnice otáčejí své žluté hlavy stále za sluncem, i když je zamračeno.
- * **Podle mraveniště** - mraveniště má srážnější spád k **S** straně, zatímco k jihu, kde je tepleji jsou pozvolné. I tady platí to, že je-li mraveniště na kraji lesa, nemusí tato zásada platit. Bude-li mraveniště na **J** kraji lesa bude buď souměrné a nebo může být tvarované obráceně. Proč? To je celkem jasné. Toto mraveniště je lesem chráněno a naopak **J** strana je pro něj drsnější. To samé platí o **pařezích**.
- * **Podle kostelů** - kostely stojí věží či hlavním vchodem na **Z**, oltáře na **V**.
- * **Podle včelínů** - Včelíny směřují k jihu (jsou otočeny česlem k jihu).
- * **Podle ptačích budek** - ty se umísťují otvorem k **V**.
- * **Podle břečťanů** – břečťany mají na **S** vzdušné kořínky.

Orientace podle hvězd

Na obloze si najdeme Severku, která je na severu. Najdeme ji, když pětkrát prodloužíme vzdálenost zadních kol Velkého vozu. Venuše je při východu Slunce na východu a při západu Slunce na západu. Také se jí říká Jitřenka nebo Večernice. Je to nejjasnější hvězda na obloze.

Orientace podle slunce

Ráno je slunce přibližně na **V**, v poledne na **J** a večer zhruba na **Z**. Přibližně v hodinách můžeme světové strany stanovit takto: v 6 hodin ráno na **V**, v 9 hodin na **JV**, ve 12 hodin na **J**, v 15 hodin na **JZ** a v 18 hodin na **Z**. Opět musíme dát pozor na letní čas, protože podle středoevropského času (a ten je pro určení rozhodující) je o hodinu více.

Orientace podle busoly

Busola je zdokonalený kompas. Kdybych měl volit mezi busolou a kompasem, vždy se rozhodnu raději pro busolu, protože jí lze změřit úhel mezi **S** a přímkou, vedoucí k vytčenému cíli. Tento úhel se jmenuje azimut. Umožňuje jít k cíli bezpečně, bez uchýlení, a to i za tmy, v mlze a v naprosto nepřehledném terénu.

Orientace mapy podle busoly - Otáčíme stupnicí tak dlouho, až písmeno **S** (**N**) (což je zároveň nultý stupeň) se ocitne u ukazatele. Pak položíme busolu její záměrnou hranou na pravý okraj mapy. Potom otáčíme celou mapou (a samozřejmě i busolou na ní) tak, že magnetka se ocitne svou šipkou přesně u ukazatele.

Mapa, buzola, azimut

Při přípravě výprav, ale i na cestách nebo na letním táboře, pomůže mapa. Samozřejmě jen taková, která je vhodná pro pěší turistiku, na níž jsou vyznačeny turistické cesty. Před výpravou si můžeme podle mapy zvolit trasu plánovaného pochodu a měřit jeho délku. Z výchozího místa (např. z tábořiště) si zvolíme příslušnou turistickou značkou značenou cestu do jednotlivých míst naší cesty.

Podle měřítka zjistíme, jakou vzdálenost představuje na mapě 1 kilometr a pak pomocí např. papírového měřítka měříme jednotlivé krátké úseky cesty.

Na výpravě musíme ovšem nejdříve mapu zorientovat. To znamená podle buzoly či jiným způsobem určit sever a pak mapu položit správným směrem.

Není-li na mapě orientační růžice, je sever vždy na horním okraji mapy, západ vlevo, východ vpravo. Nejpresněji mapu zorientujeme, když levý okraj mapy bude rovnoběžný se střílkou buzoly. Nerovnosti zemského povrchu se na mapě znázorňují kótami, které označují nadmořskou výšku daného místa, nebo vrstevnicemi, což jsou křivky spojující místa se stejnou nadmořskou výškou.

Co lze z mapy vyčíst?

- Vzdálenost jednotlivých míst a jejich vzájemnou polohu;
- charakter krajiny (kopcovitá-rovinná, lesnatá-holá, rybníkatá apod.);
- turisticky zajímavá místa;
- místa vhodná k táboření a přenocování;
- průběh cesty (kdy půjdeme do kopce, kdy z kopce apod.)

Mapové značky - Bývají uvedeny na okraji nebo na rubu mapy. Některé z nich se na jednotlivých mapách nepatrně liší.

Buzola - je zdokonalený kompas. Lze jí měřit mezi **S** a přímkou vedoucí k vytčenému cíli (azimut). Určení světových stran je stejné jako u kompasu.

Azimut - Azimut na mapě (už správně zorientované) určíme tak, že záměrná hrana musí směřovat k cíli, pak otáčíme stupnicí, dokud nám šipka nespočine na **S**. Číslo úhlu, který se objeví u ukazatele, je azimutem. V terénu bez mapy uchopíme buzolu podélnou hranou, zaměříme cíl. udržujeme polohu a na stupnici posuneme **S** k hrotu magnetky. Úhel na ukazateli je pak azimutem pochodu k cíli.

ODHAD VZDÁLENOSTI A MĚŘENÍ V PŘÍRODĚ

Odhad vzdálenosti:

není zcela přesný, závisí na zkušenosti, ale pro orientaci stačí. **Když jsou vidět:**

Vrcholky kopců, obrysy domů	5000 metrů
Silnice, domy	4000 metrů
Postavy ve volném terénu, osamělé stromy	2000 metrů
Telegrafní tyče, kmeny stromů	1000 metrů
Zřetelné lidské postavy, okna a dveře domů, poznáme zda postava jde k nám či od nás	500 metrů
Větší části oděvů, větve	400 metrů
Ovál obličejů, nesené předměty (hůl apod.)	300 metrů
Listí na stromech, tašky na střechách, obrysy paží a nohou	200 metrů
Podrobnosti obličejů, kameny na cestě	100 metrů

Míry:

Nejčastěji budeme **měřit v krocích**. Délku 1 kroku si vypočítáme tzv. průměrnou desítkovou metodou - uděláme 10 kroků, změříme tuto vzdálenost, vydělíme 10 a dostaneme délku 1 kroku.

Zjistíme si a pamatujeme: šířku rozpažených paží, vzdálenost mezi ukazovákem a prostředníkem, délku ukazováčku a délku své stopy. Jako pomůcka slouží provázek dlouhý aspoň 4 m, rozdělený uzlíky po půl metrech a 1. půlmetr rozdělený na decimetry.

Měření pomocí tužky

Vezmeme ji do prstů, dáme do vzdálenosti 60 cm od očí a držíme ve svislé poloze. Její hrot zaměříme jedním okem na cíl, jehož vzdálenost chceme změřit, pak oko zavřeme a otevřeme druhé, aniž bychom tužkou pohnuli. Tužka jako by se přemístila, náš pohled směřuje nyní na jiný cíl. Odhadněme vzdálenost mezi oběma body (tedy šířku), například podle výšky postavy, tento odhad násobíme deseti a máme vzdálenost od nás k cíli. Místo tužky stačí zápalka nebo stéblo slámy.

JAK ZVÍŘATA PŘEDPOVÍDAJÍ POČASÍ

Příroda vždy byla lidem rádcem a učitelem. Z přírody dovedeme vyzkoušet, jaké bude počasí, a to tak, že si budeme všimnout chování zvířat. Třeba ptáci zpívají jinak před deštěm, než v dobrém počasí. Rovněž příchod mrazů se pozná na zvířatech, znalci podle doby odletu ptáků určí, jaká bude zima. **Jen všeobecné poznatky jsou tyto.**

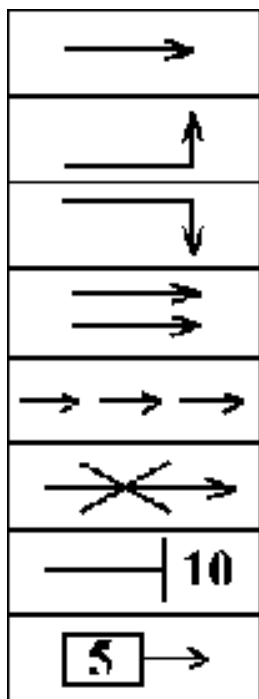
Stálé a suché počasí prorokují:

- Poletující mraky komárů
- Pavouci, kteří tkají své sítě na okrajích lesů
- Na pasekách se vyhřívají hadi a ještěrky
- Vlaštovky létají vysoko
- Raci zůstávají v noci ve vodě
- Rosničky vylézají do stromů

Deště a bouře ukazují:

- Komáři, kteří divoce bodají
- Pavouky není vidět
- Vlaštovky létají nízko při zemi
- Raci jsou na březích
- Krtci vyhazují hromádky hlíny.

POCHODOVÉ ZNAČKY

jdi rovně

odboč vlevo

odboč vpravo

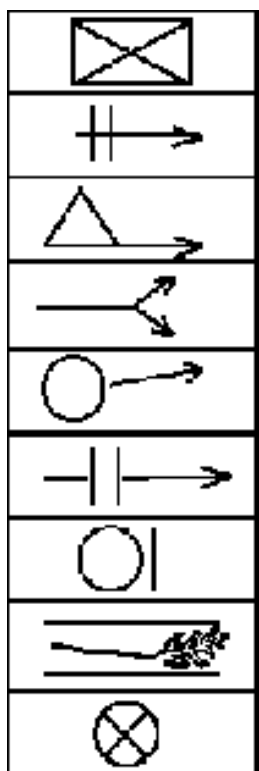
pospěš si

jdi velmi rychle

tudy nechod'

čekej 10 minut

dopis 5 kroků tímto směrem

dopis zde!

pozor překážka

tábor tímto směrem

rozdělte se!

odešel jsem tudy

přebrod' se

vrátím se!

jdi podle značení

končím značení

STAVBA STANU

Stany stavíme buď dočasně při výletu nebo trvale pro delší pobyt spojený s jinou činností. Nejdůležitější z celé činnosti, která končí postavením stanu, je výběr místa pro stanování.

Stanuje se na veřejných tábořištích. Další možností je vyhledat vhodné místo a vyžádat si souhlas od majitele popřípadě správce pozemku (místní úřad, soukromá osoba, lesní správa aj.).

Místo pro postavení stanu by mělo mít tyto vlastnosti:

- * suché, dostatečně rovné, pokud je to možné s mírným sklonem, otevřené na jihovýchod (ranní slunce rychleji vysuší stan),
- * v blízkosti by měl být zdroj nezávadné pitné vody,
- * blízko by měl být také zdroj dřeva jako paliva.

Vyhýbáme se tedy stavbě stanů:

- * v hlubokých údolích, kde se drží mlha, vlhkost a chlad,
- * na břehu řek, kde nás může ohrozit rozvodněná řeka,
- * v dolíku, kde jsme sice chráněni před větrem, ale v dešti se z něho stane jezero,
- * pod strmými svahy, kde může dojít k uvolnění zeminy,
- * vyhýbáme se osamělým stromům, které za bouřky plní funkci bleskosvodu,
- * přímo v lese, kde bývá chladno a nemáme zde možnost rozdělat oheň.

Pozornost musíme věnovat i vlastnímu povrchu místa, kde bude stan stát, abychom ho nepostavili do mraveniště, na kořeny nebo kameny. Je dobré se vyhnout i spadnému listí, kde můžeme očekávat větší výskyt klíšťat.

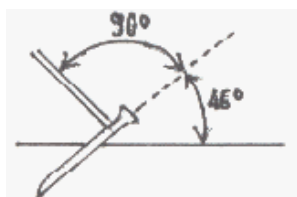
Součástí stanování je i likvidace stanů. O existenci zlikvidovaného tábořiště by měla svědčit pouze pošlapaná tráva (ta se poměrně rychle zotaví). Proto:

- * odstraníme nebo na veřejných tábořištích srovnáme nespálené dřevo,
- * na vyhrazené místo odstraníme materiál, který sloužil k vystlání stanů,
- * spálíme odpadky a zbytky jídel,
- * odpadky, které se nedají spálit (lahve, konzervy) zakopeme,
- * vytáhneme všechny stanové kolíky,
- * vykopané drny z ohniště a odvodňovacích stružek vrátíme zpět a zalijeme vodou,
- * projdeme znovu prostor tábořiště a odstraníme vše, co by nás připomínalo.

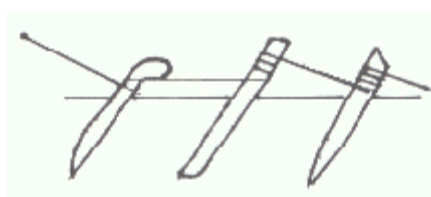
Pro kotvení stanů používáme především kolíky. Ty mohou být buď dřevěné, zhotovené přímo na místě a sloužící pouze pro jedno použití nebo kolíky zhotovené z duralu nebo hliníkových slitin. Pro tyto kolíky platí pravidlo, že se nezatloukají, ale zašlapují (při zatlačování totiž dochází k deformaci nebo praskání). Ve skalnatém terénu poslouží k zakotvení i kameny. Ve sněhu se používá různých kotoučů, svazků větviček, destiček z tuhého papíru a podobně.

Různé způsoby kotvení:

v pevné půdě

v písčité půdě

na skalnatém terénu

Několik zásad k ošetřování stanů:

- * stan skládáme vždy suchý (výjimkou jsou stany z materiálu typu silon apod.),
- * před delším skladováním stan důkladně očistíme od všech nečistot (bláta, trávy, jehličí, mastnoty apod.),
- * po delším používání stan vypereme a znovu naimpregnujeme,
- * vyspravíme roztržená a proražená místa, přišijeme utrhaná poutka a nahradíme chybějící vypínací šňůry,
- * při delším skladování stan občas rozbalíme a necháme provětrat.

PRÁCE SE SEKEROU

Odsekávání větví

Větve odsekávejte po směru, kterým větev z kmene vyrůstá (a) a nikoliv proti němu (b).

Přesekávání klád

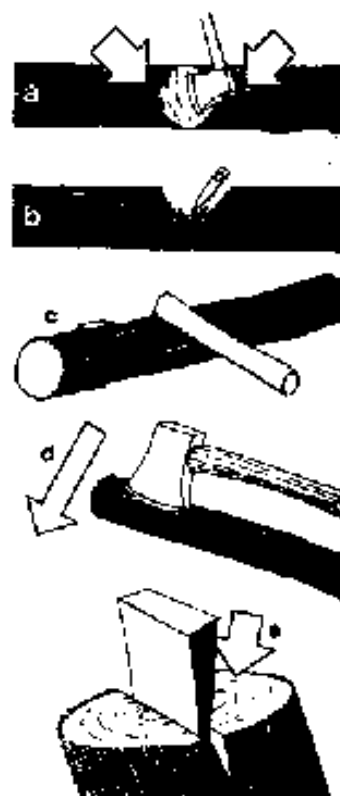
Postavte se za kládu se široce rozkročenými nohama. Sekejte shora do strany, která je od vás odvrácena (a).

NESEKEJTE přímo dolů (b).

Při přesekávání menšího polena jej opřete o jiné (c). NEDÁVEJTE NA NĚJ NOHU.

Také můžete přitisknout polínko k ostří sekyry a společně jimi uhodit o větší poleno (d). (Kvůli bezpečnosti to nezkoušejte s příliš krátkým polínkem).

Pokud si nejste jisti, štípejte větší polena klínem a kamenem (e) PŘI SNAZE ROZŠTÍPNOUT POLENO SEKEROU HO NEDRŽTE V RUCE.

OHNĚ A VAŘENÍ

Bez ohně by nebylo života. Provázel lovce, zálesáky i táborníky nejen v okamžicích slavnostních, při přátelských posezeních, ale sloužil jim především jako zdroj tepla a bezpečí i k přípravě stravy.

Zásady výběru místa pro ohniště

Dříve, než zapálíme oheň, musíme zajistit několik činností pro bezpečnost. První a nejdůležitější činností je výběr místa pro ohniště. Výběr se řídí několika zásadami:

- * nebudujeme ohniště a ani nerozděláváme oheň blíže jak 50 m od hranice lesa,
- * existuje-li již v prostoru starší ohniště, nebudujeme nové, ale využijeme stávající,
- * z místa a bezprostředního okolí ohniště odstraníme snadno zápalný materiál (suché listí, suchou trávu apod.),
- * zkontrolujeme, zda nestavíme ohniště na kořenech stromů nebo zda podklad netvoří rašelina (po uhašení ohně tento materiál prohořívá do hloubky a může způsobit požár),
- * místo volíme tam, kde máme v blízkosti zdroj vody na uhašení ohně.

Podobně jako likvidujeme místo po táboření, musíme zlikvidovat i ohniště. Provedeme to podle těchto zásad:

- * uhasíme oheň (pomocí vody, písku, hlíny apod.),
- * popel odstraníme do předem vykopané jámy,
- * z prostoru kolem ohniště odstraníme všechno nespotřebované palivo, kameny ohraničující ohniště apod.),
- * ohniště zamaskujeme pískem, hlínou, kamením - to v případě, že bylo na písčitém, hlinitém nebo kamenitém podkladu. Bylo-li zbudováno v trávě, přiklopíme na něj zpět drn, který přimáčkneme a zalijeme vodou,
- * jako poslední prohlédneme znovu celé místo kolem ohniště a odstraníme ještě vše, co by připomínalo naši přítomnost (papíry, zbytky jídel apod.).

Úprava ohniště a druhy ohňů

Druhou činností při přípravě ohniště je jeho úprava. Ideálním místem pro budování ohniště je hlinitý, kamenitý nebo písčité podklad. V tomto případě ohniště pouze ohraničíme kameny.

Velikost a tvar ohniště odpovídá účelu, ke kterému bude oheň sloužit.

Budujeme-li ohniště na trávě, musíme nejprve z prostoru vlastního ohniště odstranit drny. Nejlepší je pomocí lopatky odloupnout vrstvu drnu 5 až 10 cm silnou a odložit tuto vrstvu někde stranou (dále od ohniště) na travnatou zem, popř. zalít vodou (při likvidaci ohniště se drn usadí zpátky na místo odkud byl vyjmut). Místo je vhodné ohraničit kameny. Nesmíme zapomenout na bezpečnost, protože i při dodržení všech zásad se může stát, že se nám oheň vymkne z kontroly. Proto musíme mít po ruce dostatek vody, písku, hlíny pomocí nichž oheň uhasíme. Před zapálením ohně si zajistíme dostatečnou zásobu paliva. Množství však zbytečně nepřeháníme, při likvidaci je třeba ho uklidit.

Druhy ohňů

Ohniště a ohně dělíme dle účelu, ke kterému mají sloužit na:

- * ohniště užitková (vaření, sušení, ohřívání),
- * ohniště hlídková (slouží jako zdroj tepla při nočních hlídkách),
- * ohniště besední (výhodné pro večerní posezení menších skupin),
- * ohniště táborová (slouží k slavnostním účelům).

Pyramida

nařezaná polena složíme do pyramidy a obdobným způsobem i přikládáme. Dostaneme vysoký jasný plamen, který osvětlí celý prostor kolem táboráku, takže se nejen pěkně povídá či zpívá, ale podaří se i zábavné výstupy, hry apod.

Pagoda

je to složitější ohniště, vyžaduje hodně dřeva a pracné je i řezání paliva. Polena klademe ve tvaru čtverce - konce křížíme - od nejsilnějších ke kratším, takže se ohniště směrem vzhůru zužuje.

Hranice

je to rovněž slavnostní ohniště. Podobá se pagodě, stavba je však jednodušší, protože nemusíme přirezávat, vybírat a skládat polínka podle tloušťky. Hranice má nahoře i dole stejné rozměry. Hoří mnohem déle.

Strážní oheň

zakládáme ho nejčastěji v noci pro táborové hlídky. Má dávat při co nejmenší spotřebě paliva dost tepla, ale ne příliš moc světla a kouře. Nejjednodušší typ je ze tří silných polen paprskovitě složených. Hoří odprostředka, a jak dřevo uhořívá přistrkujeme je dopředu.

Oheň na sněhu

Tento oheň zakládáme v zimě, když je hodně sněhu. Pokud je sněhu málo, můžeme ho odhrnout a rozdělát klasický oheň. Ale pokud je sníh hluboký, nasbíráme si silnější polena a vyskládáme z nich podklad (dřevěný rošt), na kterém potom postavíme příslušný oheň.

Závěs

kotlík je zavěšen nad ohništěm na kovovém podstavci, který se dá koupit v železářství nebo prodejně sport. potřeb. Pokud ho nemáme, poslouží nám silnější větev.

Závěs pro 2 kotlíky

ten se podobá předchozímu, dává však při vaření větší možnosti. Příkladáme nakrátko polámané suché větve.

Rožně

je to jednoduchý přírodní gril, stačí zapíchnout do země dvě vidlice, na ně položit živý prut (zbavený kůry) s nabodnutým masem a můžeme opékat.

Pečení na kamnech

Pečení na kamnech nebo na žhavém popelu má také dobré výsledky. Na kameny, kterými je obloženo ohniště, můžeme postavit kotlík, pánev apod. Nejlépe se vaří na ohništi postaveném z cihel.

Vlastní rozdělávání ohně

Oheň může představovat hranici mezi životem a smrtí. Poskytuje teplo, ochranu, způsob signalizace, uvádí vodu do varu a umožňuje přípravu a uchování potravy, může vysušit oděv a zajistit pohodlí. Dokáže zahnat nebezpečná zvířata a jeho kouř udrží obtížný hmyz v uctivé vzdálenosti.

*Stojí za to si zapamatovat **trojúhelník ohně**. Jeho tři strany představují VZDUCH, TEPLA a PALIVO. Pokud začne jedna ze stran chybět, trojúhelník se zhroutí a oheň uhasne.*

Pozor!!! - Poblíž ohňů nekladte mokré nebo porézní kameny, zvláště ty, které byly ponořeny ve vodě – při zahřátí mohou vybuchnout. Vyhněte se užití břidlice či jiné měkké horniny a ostatní vyzkoušejte úderem o sebe. Nepoužívejte ty, které prasknou, znějí dutě nebo ty, od nichž se odštěpují šupinky. Pokud obsahují vlhkost, bude se voda roztahovat rychleji než kámen a může ho roztrhnout, přičemž vyletí nebezpečné úlomky, jež vám mohou, jste-li blízko ohně, způsobit vážné zranění očí.

Troud

Troud je jakákoliv látka, kterou lze zapálit jen minimálním teplem. Dobrému troudu stačí k zapálení jen jiskra. (z přírody např.: březová kůra, suchá tráva, suchý mech, rozmělněné jedlové šišky, borové jehličí, třísky z vnitřku polena a výborné jsou sušené houby, jsou-li pořádně rozmělněné). Ať použijete jakýkoliv troud, **MUSÍ BÝT SUCHÝ**.

Podpal

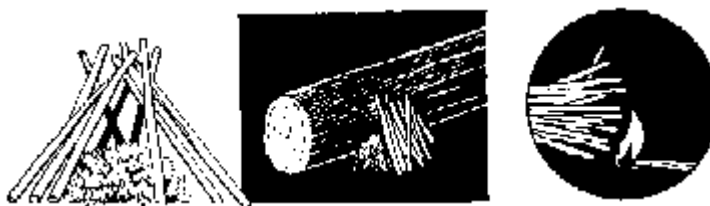
Podpal je dřevo užívané k rozdmýchání plamenů z troudu tak, aby bylo možné pálit větší a méně hořlavé látky. Nejlepší podpal je tvořen malými suchými větvičkami, přičemž jsou vhodnější měkkčí dřeva, protože se rychle rozhoří. Ta, která obsahují smůlu, hoří snadno a rozdělání ohně je pak hračkou. *! Nesbírejte podpal přímo ze země, je téměř vždy vlhký. Odlamujte ho ze stojících soušek. Je-li povrch vlhký, oškrábejte ho, dokud nenarazíte na suchý střed!*

Palivo

K rozhoření použijte dřevo ze stojících stromů. Když se pořádně rozhoří, můžete používat zelenější dřevo nebo sušit vlhké dřevo. Velikost a žár ohně se řídí množstvím a hrubostí přikládaného dřeva nebo druhem (tvrdostí) dřeva. Pro rychlé svaření vody potřebujeme prudký žár, kterého docílíme přikládáním tenkých větviček z měkkého dřeva (jehličnaté stromy), pro déletrvající vaření jsou vhodnější silnější polena tvrdého dřeva (dub, buk, javor), které dává dostatek popela a má velkou výhřevnost, se používá při pečení. Všeobecným pravidlem je, že čím je dřevo těžší, tím více vydá tepla.

Rozdělávání ohně

Položte na zem vrstvu troudu a kolem ní vytvořte kužel z podpalu (za silného větru opřete podpal o poleno na závětrné straně). Zapalte troud. Když podpal chytne, přiložte silnější klacky. Také můžete vzít svazek větviček, ne silnějších než zápalka, zapálit je a potom je vložit do kuželu.

Zápalky

Zápalky představují nejjednodušší způsob zapálení ohně. Zabalte je do vodotěsných obalů a tak, aby nemohly chrastit, třít se o sebe a náhodně se vznítit. Zakapání voskem obě záležitosti zajistí. Jsou-li zápalky vlhké a máte-li suché a nepříliš mastné vlasy, zaviňte zápalku do nich. Elektrostaticky by se měli vysušit.

Příprava jídel

Pokud se potrava zahřívá, ztrácí výživnou hodnotu tím víc, čím je teplo větší. Proto by se nic nemělo tepelně upravovat déle, než je nutné k tomu, aby to bylo chutné.

Pamatujte si!

Nikdy nenechávejte oheň při vaření bez dozoru. Když už oheň hoří, VŽDY na něm nechte ohřívat vodu (pokud jí ovšem není nedostatek), protože horká voda je vždy užitečná: horké nápoje vždy povzbudí nebo pomocí ní sterilizujeme zranění.

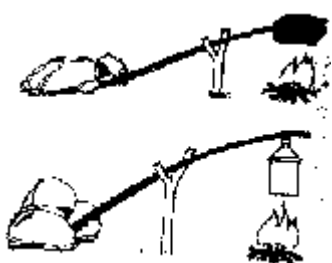
NEPOKLÁDEJTE nádoby jen tak na oheň – pokud se převrhne, mohla by, kromě samozřejmě ztráty obsahu, také oheň uhasit. Nádoby pokládejte na pevné kameny nebo je zavěšujte nad oheň.

Opékání – nejjednodušším způsobem je nabodnout maso na rožeň a otáčet ho nad horkými uhlíky nebo vedle plamenů, kde je dostatečné teplo. Neustálým otáčením stéká tuk po povrchu. Opékáním se připraví velmi chutné jídlo, ale má dvě nevýhody. Pokud se pod rožeň nepoloží odkapávací táč, ztrácí se cenný tuk. Maso tukem z tácu pravidelně potírejte. Opékáte-li nad prudkým ohněm, může se opéct, a tím uzavřít vnější část a maso uvnitř zůstane syrové. Lepší je opékat pomalu a po odříznutí masa z vnějšku, se může maso uvnitř opékat dál.

Grilování - je nejrychlejší způsob jak upravit velké množství potravy, ale vyžaduje podložku (např. drátěnou mříž) položenou na kamenech nad horkými uhlíky. Mělo by se používat pouze pokud je dostatek potravy, protože se z masa ztrácí téměř všechen tuk. Jako plochy na grilování se mohou použít také kameny po stranách ohniště nebo se potrava nabodne na klacek a drží nad ohněm.

Závěsy

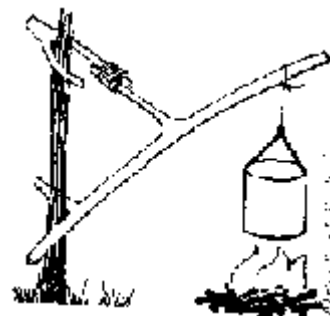

Závěsná tyč

Aby bylo možné dostat se nad oheň i jinak než vodorovnou tyčí položenou do dvou vidlic, zatlučte u ohniště do země pevný kůl s vidlicí – ne tak blízko, aby chytl. Jeden konec delší tyče zabodněte do země a uchyťte ho shora těžkými kameny. U druhého konce udělejte zářez, aby nádoby nesklouzávaly, nebo, což je bezpečnější, přivažte mu na konec silný hák. Nad ohniště je možno sklonit několik tyčí v různých výškách, na které je připevněno maso a zelenina.

Otočná závěsná tyč

Dá se vyrobit ze dvou klacků s vidlicemi a pevného kůlu zatlučeného do země. Větve svažte tak, aby se vidlice opíraly o kůl z opačných směrů. Konstrukce funguje jako konzole a udrží se ve výšce, kam ji umístíte. Tlakem do strany se nádoba odsune z plamenů. Delší kůl umožňuje měnit také výšku na vaření.

Univerzální závěsný hák

Vzdálenost mezi jídlem a ohněm určuje rychlost, jakou se potrava vaří a proto si vyrobte tuto pomůcku, abyste mohli rychlost vaření regulovat. Z malého stromu nebo keře odřízněte silný kus s několika větvemi a ty seřízněte na velikost 10 – 12 cm. Odstraňte kůru, která může maskovat shnilou větev.

ŽIFROVÁNÍ ZPRÁV

MORSEOVKA

Morseova abeceda je kód, který reprezentuje latinskou abecedu a umožňuje převod jednotlivých písmen na sekvenci krátkých a dlouhých signálů, což umožňuje komunikaci i přes relativně primitivní formy informačních kanálů, jako je například telegraf nebo světelný signál.

Historie a současnost Morseovy abecedy

Americký fyzik Samuel Morse, vytvořil Morseovu abecedu v polovině 19. století. Koncem devatenáctého a v průběhu dvacátého století našel tento kód obrovské využití v telegrafické komunikaci. Až koncem dvacátého století byla Morseova abeceda plně nahrazena modernějšími formami komunikace. Dnes má Morseova abeceda uplatnění v krizových situacích, kdy není možné využít jiný komfortnější způsob komunikace.

Princip

Jednotlivé písmena slov jsou nahrazena krátkými nebo dlouhými signály (tečka, čárka - viz převodní tabulka). Písmena se oddělují lomítkem (pauzou), slova dvěma lomítky a věty třemi lomítky.

A	• –	akát	M	– –	mává	X	– • • –	xénokratés
B	– • • •	blýskavice	N	– •	nástup	Y	– • – –	ýgar mává
C	– • – •	cílovníci	O	– – –	ó náš pán	Z	– – • •	známá žena
D	– • •	dálava	Ó	– – – •		1	• – – – –	
E	•	erb	P	• – – •	papírníci	2	• • – – –	
F	• • – •	filipíny	Q	– – • –	kvílí orkán	3	• • • – –	
G	– – •	grónská zem	R	• – •	rarášek	4	• • • • –	
H	• • • •	hrachovina	S	• • •	sobota	5	• • • • •	
CH	– – – –	chléb nám dává	T	–	trám	6	– • • • •	
I	• •	ibis	U	• • –	uličník	7	– – • • •	
J	• – – –	jasmín bílý	Ů	• • – –		8	– – – • •	
K	– • –	krákorá	V	• • • –	vyučení	9	– – – – •	
L	• – • •	lupíneček	W	• – –	wagón klád	0	– – – – –	

Pomocná tabulka k morseovce

T				E			
M		N		A		I	
O	G	K	D	W	R	U	S
Ch	Q	Z	Y	C	X	B	J
				P	L	F	V
						H	

každé tmavé políčko znamená čárku, každé světlé tečku a písmenka se "čtou" odshora dolů

DALŠÍ KOUZLA S MORSEOVKOU

Opačná morseovka

v opačné morseovce píšeme místo teček čárky a naopak

-. / - - - - / . . . / - . . . // = AHOJ

Čísla

místo teček píšeme čísla od 0 do 4 a místo čárek čísla 5 až 9.

16;0403;676;2579 = AHOJ

místo teček píšeme lichá čísla jednomístná čísla a místo čárek sudá .

16;1357;446;4773 = AHOJ

obě varianty můžeme samozřejmě použít i opačně

Písmena

místo teček napíšeme samohlásky a místo čárek souhlásky

AV;IYOU;BLM;EFHK = AHOJ

místo teček píšeme malé písmena a místo čárek velká

vlaK jEDe tAm a Sem = VPŘED

tyto dvě varianty jdou také použít opačně

Grafická morseovka

morseovku lze nakreslit jako:

a) trsy trávy

b) zuby na pile

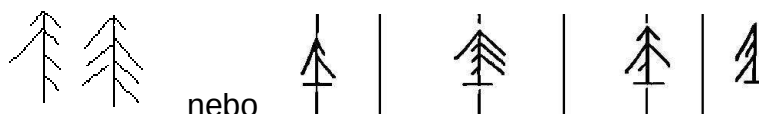
c) diagram

d) čáry

e) stromy v lese

Obrázková morseovka

a) Perský koberec (kolečka a křížky)

OX OOOO XXX OXXX AHOJ

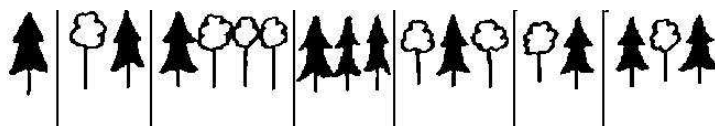
b) Uzlíky na šňůrce (samostatný uzlík = tečka, 3 uzlíky u sebe = čárka)

• ... ••• ••• ••• ••• ••• ••• ••• AHOJ

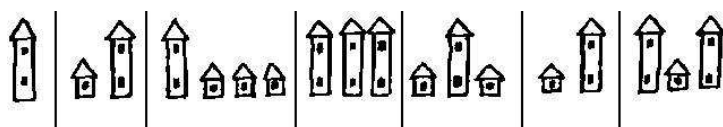
c) noty (tečka = plná nota, čárka = prázdná nota)

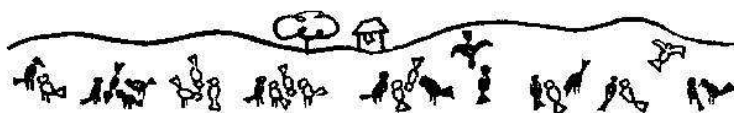
d) smíšený les (listnáč = tečka, jehličnan = čárka)

e) Vesnice (špičatá střecha = tečka, plochá střecha = čárka), (malý domek = tečka, velký domek = čárka)

f) ptáci

g) stromy

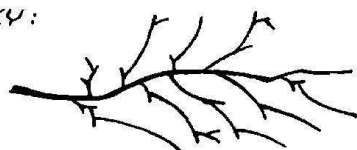

h) slunce a mraky

i) větvíčka

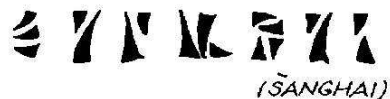
VĚTVÍČKY:

(SRAZ V LOMU)

Morseovka ve formě cizího písma

„ČÍNSKÉ PÍSMO“:

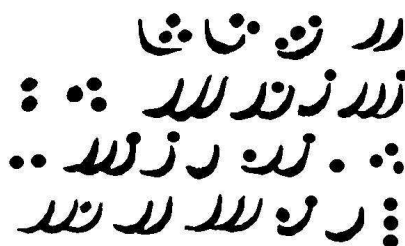
a) čínské písmo I.

b) indické písmo

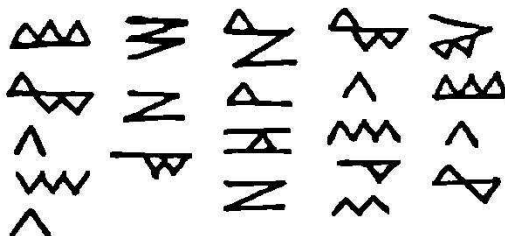

c) islandské písmo

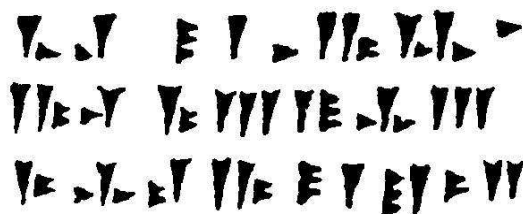
d) arabské písmo

- písmena čteme zprava doleva

e) egyptské písmo

- písmena čteme shora dolů, text psát do sloupců

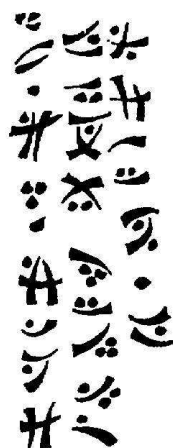
f) klínové písmo

- písmena čteme zleva doprava nebo shora dolů

g) hlaholice

h) řecké písmo

i) čínské písmo II.
- písmena čteme shora dolů

Dále můžeme morseovku psát i jako:

- a) Kluci (vlasy na hlavě)
- b) U řeky (vrby, vlnky, rákosí)
- c) Broky (černá kola = tečka, bílá kola = čárka)
- d) Opeření šípů (malá a velká píčka na konci šípů)
- e) Ohňové poselství (malé a velké plamínky ohníčků)
- f) Vlaštovky na drátě (malá vlaštovka = tečka, velká = čárka)
- g) Ovoce - hrušky a jablka (jablko = tečka, hruška = čárka)
- h) déšť
- i) sirky (samotná sirka = tečka, překřížené sirky = čárka)

Existují samozřejmě spousty dalších možností, které si lze jenom představit.

ŠIFROVÁNÍ BEZ MORSEOVKY

1) USCHOVÁNÍ ZPRÁVY V TEXTU

A) ob několik písmen

Za každé písmeno vkládat stejný znak - třeba **A** (či dvojici písmen)

DANAEASA JAEA PAĚAKANAĚA

Nebo mezi dvě písmena zprávy napíšeme vždy určitý počet písmen. Ten počet může být pořád stejný nebo podle zadaného klíče se může měnit.

B) ob 2 písmena

AJKHZVOBGJNGVMLODHDLKNRKIQAKBNU

C) podle klíče 213

ANJHTONMGJBVNNOFRGDNMNTISEDKGFU

D) vždy 2 písmena ze zprávy a 2 jiná ...

AHKLOJNNVŠIJICJHHNLKI

E) mezi písmeny slovo

Mezi každé dvě písmena zprávy napíšeme nějaké krátké slovo

ADUBHDUBODUBJDUBVDUBODUBDDUBNDUBIDUBKDUBU

F) po určitém písmeni

V textu jsou písmena ze zprávy jen po určitém písmeni. Například po písmenu X.

BNXAMNBXHGZIXOKXJNMMNXVXOGHGXDMSNWEXIXKMNXU

G) první zepředu druhé zezadu

Písmena se čtou střídavě z obou konců zprávy. První písmeno je první druhé je poslední třetí je druhé a čtvrté předposlední a tak až doprostřed.

AOVDUUAZJSEIKJKNOJH

H) velká písmena

Ve zprávě platí jen velká písmena, popřípadě malá nebo jinak odlišná.

Dvě Oči Pro Ira z ceSty = DOPIS

I) začáteční písmena

Při delším textu podškrtnáváme začáteční písmena a pak text přečteme

PAVEL LUBOŠ ANNA VÁCLAV EVA CELER

vyluštění „**PLAVEC**“

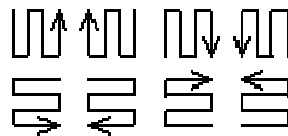
J) další možnosti

- * jednotlivá slova pozpátku (**SEND EJ ĚNKĚP = DNES JE PĚKNĚ**)
- * celou zprávu psát pozpátku (**ĚNKĚP EJ SEND=DNES JE PĚKNĚ**)
- * spojit všechna slova dohromady (**DNESJEPĚKNĚ**)
- * zpřeházet libovolně slova a na konci uvést číselný kód
(**POČASÍ DNES VELMI JE PĚKNÉ - 2, 4, 3, 5, 1**)

2) RŮZNÉ PSANÍ ZPRÁV

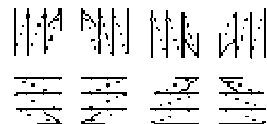
A) hadovka

Šifruje a čte se v dohodnutém směru. Zde jsou čtyři základní možnosti. Další možnosti by šli v řádkách.

B) sloupce

Píše se do sloupců. Další varianta je, že bude jeden sloupec platit druhý ne atd. To samé lze udělat v řádkách, ale musí se psát odzadu jinak by to moc šifra nebyla.

C) šnek

Začátek je v prostředku a zpráva se píše dokola, konec zprávy nemusí být na první řádce, záleží na tom jak je zpráva dlouhá

D) šikmé sloupce

Zpráva se píše šikmo, začíná se jednom rohu a v protilehlém rohu se končí.

E) klikatice

Zpráva se píše střídavě do prvního a druhého sloupce. Takže to vypadá asi takhle, zpráva se tedy píše do sudého počtu sloupců. Možností takto šifrovat je zase spousta, podle místa, kde se začne šifrovat. Dost obtížně se na to přichází, není od věci při prvním použití dát jako nápovědu podobný nákres.

F) dvojřádky

Zpráva psána současně do dvou řádků.
(Nazdar kamarádko !)

N	Z	A	K
A	D	R	A
M	R	D	O
A	Á	K	!

ŠIFRY SE ZÁMĚNOU NEBO POSOUVÁNÍM PÍSMEN

A) místo písmen čísla

Jedna z nejjednodušších šifer místo písmen se do zprávy napíše čísla A=1 B=2 ... Jednotlivá čísla se oddělují středníkem. Jiná možnost je čísla psát římskými čísly. Také je možnost čísla neoddělovat středníkem, ale potom se luštění značně zkomplikuje.

A	B	C	D	E	F	G	H	CH	I	J	K	L	M
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27

AHOJ VODNÍKU = 1;8;16;11; 23;16;4;15;10;12;22

B) A = ?

Do první řádky se napíše celá abeceda a do druhé se napíše abeceda posunutá. Pod písmeno A se napíše to písmeno o které je to posunuto (např. A=M znamená, že a v šifře se rovná M ve skutečnosti). Při šifrování se hledá ve spodní řádce a do šifry se píše to z horní řádky a při luštění se v horní řádce hledá písmeno v šifře a v dolní je písmeno ze zprávy. Pro A=M vypadá tabulka takto :

A	B	C	D	E	F	G	H	Ch	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	A	B	C	D	E	F	G	H	Ch	I	J	K	L

potom: NUCX ICQBWYCh je AHOJ VODNÍKU

C) substituce pomocí slovního klíče

Je to vlastně složitější varianta předchozí šifry. Jednotlivá písmena budou posouvat různě např. A=AHOJ tzn., že pro první písmeno je posun A=A pro druhé A=H až pro čtvrté A=J a od pátého písmene se to opakuje.

ANDT VVRXIRI = AHOJ VODNIKU při klíči A=AHOJ

D) posun abecedy s pomocným slovem

Na první řádek si napíšeme normální abecedu. Do spodního řádku pak napíšeme nejprve klíč a po něm po řadě písmena, která se v klíči nevyskytují.. Tím získáme převodní tabulku. Musí se použít slovo ve kterém se neopakují písmena a nejlepší je co nejdelší aby byly písmena víc zpřeházené

A	B	C	D	E	F	G	H	Ch	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
R	E	P	U	B	L	I	K	A	C	D	F	G	H	Ch	J	M	N	O	Q	S	T	V	W	X	Y	Z

Potom slovo AHOJ vypadá asi takhle : ChMRO

E) 386 01 →

Číslo nad šipkou určuje o kolik jsou písmena v abecedě posunuta. To znamená, že první písmeno je posunuté o 3 písmena druhé o 8 až páté o 1 písmeno od šestého písmene se to opakuje až do konce zprávy. Šifruje se proti směru šipky abychom zprávu mohli ve směru šipky luštit.

XZIJ ULVChIJR = AHOJ VODNÍKU

F) mezerová šifra

Další velmi jednoduchá šifra, která se dá luštit i bez tabulky. Stačí vědět jak na to. Píšeme najednou do dvou řádek přičemž v první řádce je písmeno, které je v abecedě před tím co chceme zašifrovat a v druhé je písmeno, které je v abecedě po něm. Kdo mě nechápe ihned pochopí z ukázky.

S	Z	A	N	P
U	B	C	P	S

Je zašifrované slovo TÁBOR

Samozřejmě by šlo napsat to i takhle :

SU ZB AC NP PS

G) záměna písmen

Každé písmeno se nahrazuje vždy jiným pokaždé stejným.

PWDY QDQD = AHOJ BOBO

A = P
B = Q
C = R
D = S
E = T

F = U
G = V
H = W
I = X
J = Y

K = Z
L = A
M = B
N = C
O = D

H) záměna některých písmen

Zvolí se takový klíč, ve kterém se písmena neopakují a je dost dlouhý. Poté se písmena v klíči očíslovají a místo písmen se do zašifrované zprávy píše příslušné písmeno.

Klíč **O R I G A N U M**
1 2 3 4 5 6 7 8

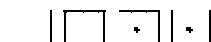
Potom VETS365 1BYV5TEL PL56ETY 65P1K25J3 ZH217CE63
je VETSINA OBYVATEL PLANETY NAPOKRAJI ZHROUCENI

dost slov se dá domyslet i bez klíče, otázka je zdali to při hře vadí.

ŠIFRY S TABULKAMI

A) hebrejšťina

Šifruje se podle následující tabulky. Místo písmene, které chceme zašifrovat nakreslíme čáry, které jsou okolo písmene. Abychom odlišili písmena, které jsou v jiné tabulce, ale na jiném místě píšeme doprostřed tečky u první tabulky žádnou u druhé jednu a u třetí dvě tečky.

Takto potom vypadá zašifrované slovo A H O J :

A	B	C	I	J	K	R	S	T
D	E	F	L	M	N	U	V	W
G	H	Ch	O	P	Q	X	Y	Z

B) kříž (velký polský kříž)

Kříž je velmi podobný hebrejštině, ale všechno je v jedné tabulce. Poloha tečky určuje, které písmeno ze tří platí.

V této šifře vypadá slovo A H O J takto:

ABC	DEF	GHCh
IJK	LMN	OPQ
RST	UVW	XYZ

C) malý polský kříž

A	B	C	J	K	L	S	W
D	E	F	M	N	O	T	X
G	H	I	P	Q	R	Y	Z

v této šifře vypadá takhle slovo: moudrost

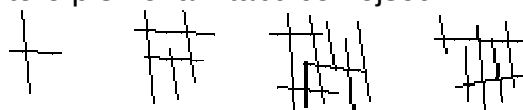
D) čínština

Čínština je šifra, která se podobá čínským znakům, ale v žádném případě není tolik složitá se ji naučit. Písmeno (např. N), které chceme zašifrovat, si najdeme v tabulce (N je ve čtvrtém sloupci a ve třetí řádce) a podle toho v kolikátém je sloupci tolik napíšeme svislých čar a podle řádek napíšeme vodorovné čary. Čáry ale nepíšeme stejně dlouhé, protože by šifra vypadala spíš jako plot. V každé tabulce se musí vynechat alespoň dvě písmena, ty se dohodnou buď předem, nebo je pak pod zašifrovanou zprávou napsáno, které písmena v tabulce nejsou.

A	B	C	D	E
F	G	H	I	J
K	L	M	N	O
P	R	S	T	U
V	W	X	Y	Z

Mimo Ch, Q

Slovo A H O J vypadá v čínštině takto :

E) šifrovací čtverec

Š	Z	E	D	M
D	L	Í	V	I
T	CH	E	I	J
O	O	R	N	K
E	A	T	O	P

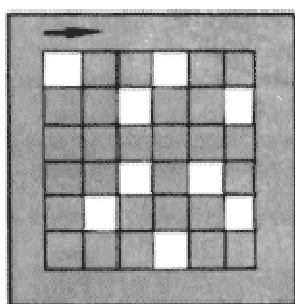
7	1	25	16	18
19	21	2	6	11
3	9	15	8	14
20	13	4	10	23
17	5	24	22	12

Číslo v pravé tabulce udává pořadí písmena ve větě.

"ZÍTRA VŠICHNI POJEDEM DO LOKTE"

F) šifrovací mřížka

Šifruje se tak, že se píšou písmena skrz tabulku na čistý papír, pak se tabulka otočí v dohodnutém směru o 90° a píšeme dál. Luští se úplně stejně. Při výrobě tabulky je třeba dát si pozor na to, co se má vyříznout. Vždy po vyříznutí nového otvoru na čistý papír proškrtejte ty body, které už nemůžete použít. Nejlepší je první tabulku dělat na průhledný papír, aby bylo vidět co jste již zaškrtnuli. Každý otvor pokrývá 4 místa tak je třeba si to uvědomit. Ukázka tabulky a s ní zašifrované zprávy:

K	S	K	A	I	V
U	N	Z	F	M	D
R	I	Y	D	Z	O
A	V	Y	A	S	L
O	P	E	B	T	R
S	R	A	A	E	

G) zlomky I.

Používá se stejná tabulka jako u čínštiny, tedy 5x5 políček, vynechávají se 2 písmena. Souřadnice šifrovaného písmene se píšou jako zlomek, první se udává číslo sloupce a druhé číslo řádky. Případně lze použít i takovéto tabulky.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	X	Y	Z
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Větička AHOJ VODNÍCI je pak takto **1/1 3/2 5/3 5/2 2/5 5/3 4/1 4/3 4/2 3/1 4/2**
Při použití tabulky mimo Ch, W.

H) zlomky II.

Abecedu rozdělit do hloučků po pětici. V každé pětici očíslovat jejich pořadí od 1 do 5. každou pětici označit římským pořadovým číslem.

ABCDE	FGHCh	JKLMN	OPRST	UVWYZ
<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>
I	II	III	IV	V

Pak zašifrování vypadá takto:

4/I, 5/III, 5/I, 4/IV 1/III, 5/I, 2/IV, 5/I, 2/III, 5/III, 5/I
D N E S J E P E K N E

H) pavoučí síť

Místo písmen ze zprávy se píšou 2 písmena sousední buď ve sloupci nebo v řádku. V každé tabulce musíme vynechat minimálně 3 písmena. Ty jsou předem dohodnuté a nebo jsou napsány za zašifrovanou zprávou.

A	B	C
D	E	F
G	H	I
J	K	L
M	N	O
P	Q	R
S	T	U
V	W	X
Y	Z	

Pak napíšeme AHOJ VODNÍCI takto:

BC EB MN KL NF ZC KT MO MS AB GH

Mimo Ch, O, W

I) šifrovací tabulka

Tabulka je velmi podobná čínštině a zlomkům. Šifruje se stejně jako u zlomků, ale místo souřadnic písmene v číslech se píšou písmena a čísla (písmeno od řádky a číslo od sloupce). Slova nebo čísla ve sloupcích a řádcích musí být předem dohodnuta jako to, která písmena v tabulce chybí.

Při tabulce bez Ch, Q znamená

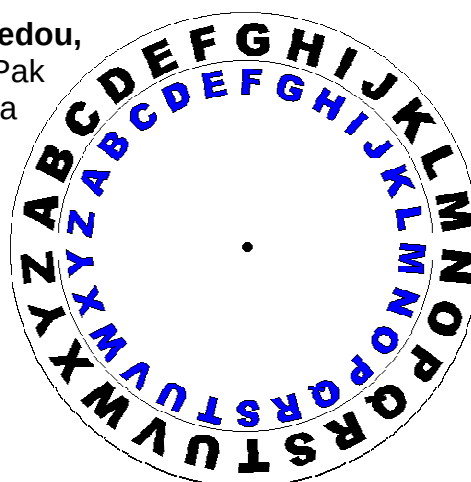
V0 O6 D9 O9 K0 D9 V4 D4 O4 V6 O4 AHOJ VODNÍCI

	0	1	6	4	9
V	A	B	C	D	E
O	F	G	H	I	J
D	K	L	M	N	O
A	P	R	S	T	U
K	V	W	X	Y	Z

Mimo Ch, Q

J) šifrovací kolo

Uděláme 2 kroužky z papíru s napsanou abecedou, uprostřed je spojíme nýtkem nebo sešijeme. Pak stačí zadat písmeno. Pod ně (černé písmenko na větším kruhu) nastavíme **modré A** a můžeme psát. Na obrázku dole je **A** umístěno pod **B**. Pak už jen píšeme - zase směrem **zvenčí dovnitř** - vnější písmenka jsou ty, co chceme, vnitřní jsou ty zašifrované. Pokud postup obrátíme, dostaneme **jiné** znaky, proto je třeba se nejdříve dohodnout.

OBRÁZKOVÉ PÍSMO

A Amplion	B Blesk	C Cibule	Č Čtyřlístek	D Dům
E Erb	F Fleret	G Glóbus	H Hřib	CH Chléb
I Indián	J Jablko	K Kruh	L List	M Měsíc
N Nůžky	O Oko	P Pila	R Ryba	Ř Řípa
S Strom	Š Šíp	T Terč	U Ú Ů Ústa	V Větvička
W Dvoj- větvička	Y Yard	Z Zvonek	Ž Žalud	

TAJNÉ PÍSMO

- 1) Psaní mlékem, citrón. šťávou, octem, šťávou z cibule - perem na bílý papír.
Čtení - zahřátím papíru.
- 2) Psaní roztokem 10 g zelené skalice ve 100 g vody.
Čtení - potření roztokem 10 g žluté krevní soli ve 100 g vody - modré písmo
- 3) Psaní roztokem 2 g fenolftaleinu ve 50 g lihu.
Čtení - potření roztokem sody - červené písmo
- 4) Psaní rozředěným rozvařeným škrobem.
Čtení - potření jodovou tinkturou - fialové písmo.

LANA a PROVÁZ

UZLOVÁNÍ

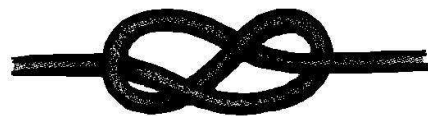
Snad každý člověk alespoň jednou v životě potřebuje provaz. Provaz je naším dobrým a spolehlivým pomocníkem při mnoha příležitostech. Je však s podivem, jak mnoha lidem se ten kousek "špagátu" změní v rukou v neposlušného hada, se kterým si nevědí rady, natož aby na něm uvázali správný a pevný uzel.

S provazy a lany se dá dělat mnoho zajímavého. Pro naši potřebu není však nutné znát množství uzlů, ale pouze těch několik, které se používají nejčastěji.

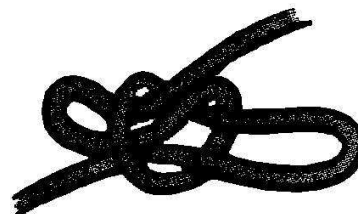
1. **OČKO** - Je nejjednodušší uzel. Váže se na konci provazu, aby se netřepil, aby se nevyvlékal z otvorů. Jako stupně na laně (asi ve vzdálenosti 40 cm od sebe) usnadňuje šplh.

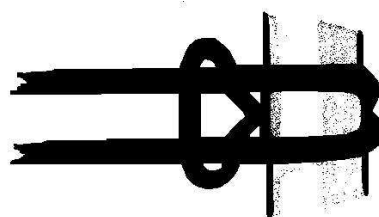
2. **OSMIČKA** - Je jednoduchý základ pro vázání dalších uzlů. Užití je obdobné jako u "očka". Lze ji použít i jako ozdoby.

3. **VOLNÉ OUŠKO** - Váže se uprostřed lana. Slouží k uvazování lodí, je začátkem při pletení řetízků.

4. **LIŠČÍ SMYČKA** - Slouží k přivazování pevných kruhů uprostřed lana, háků a kulatin. Důležitá v horolezectví.

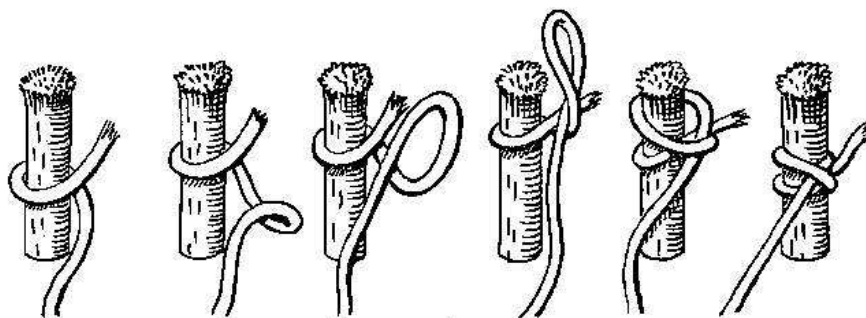
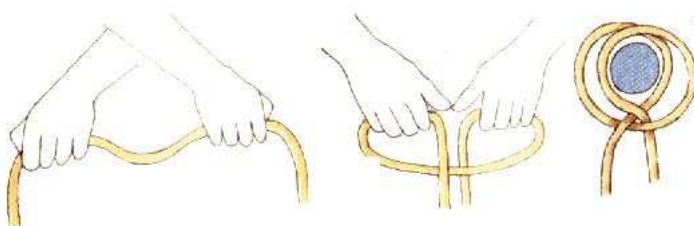
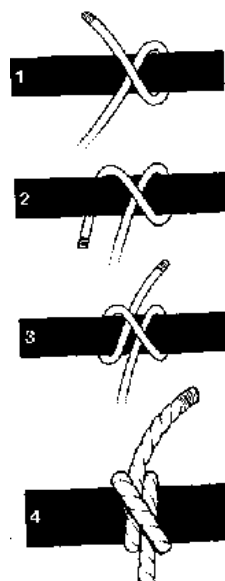
5. **LODNÍ SMYČKA** - Je velmi jednoduchá a přitom naprosto spolehlivá. Používá se k přivazování lodí, napínacích lan stanů, kotev, kůlů. Váže se přímo nebo se také nahazuje na kůl. Čím se provaz více napíná, tím je uzel pevnější.

Vázání:

1. Volný konec otočte shora kolem tyče.

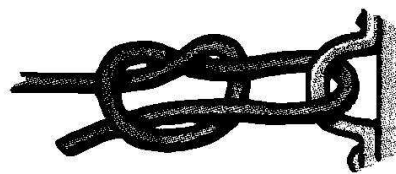
2. Volný konec vedte přes pevnou část a opět otočte kolem tyče.

3. Protáhněte volný konec zespodu pod provazem podél pevného konce, ale proti jeho směru. 4. Stáhněte oka k sobě a utáhněte.

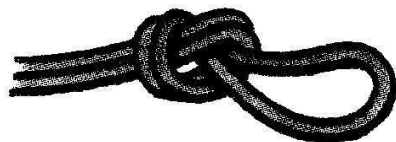

LODNÍ SMYČKA

6. KRAVSKÁ SMYČKA - Hodí se k uvazování lan ke kruhům a kúlům a k uvazování domácích zvířat.

7. PEVNÉ POUTKO - Užívá se v horolezectví, ve vodáckém sportu k upevňování vlečné šňůry, k upevňování lana na háky, na laně vedle sebe jako žebřík.

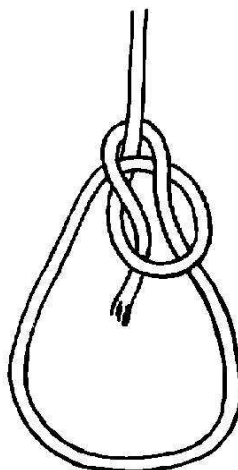
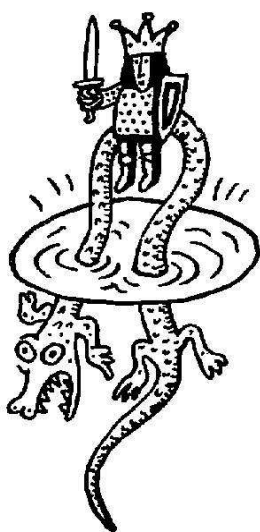
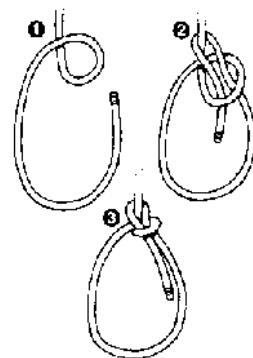

8. DRAČÍ SMYČKA - Nejpevnější smyčka vůbec. Je základním horolezeckým uzlem. Používá se ke spouštění břemen a ke slaňování. Výhoda – nestahuje se. Byl jsem přesvědčen, že spolehlivě člověka udrží, ale kamarád - horolezec mě poučil, že se spolehlivostí tohoto uzlu to není tak. Přesvědčilo se o tom pár lidí, kteří ale tuto zkušenost již nesdělí. Proto je dobré jistit tento uzel ještě dalším - např. osmičkovým uzlem.

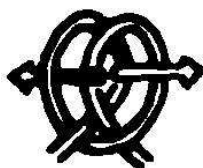

Vázání:

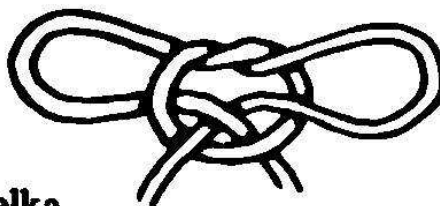
1. Kus od konce lana vytvořte smyčku.
2. Volný konec protáhněte skrz ni, kolem pevné části a zpět do smyčky.
3. Utáhněte tahem za pevnou část a uzel vytvarujte. Můžete zakončit okem.

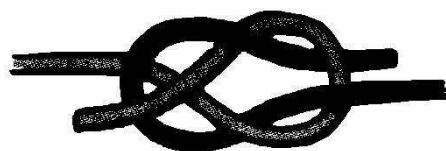
9. VČELKA - používá se např. ke svazování a následnému tažení dvou klád. Může také sloužit jako provizorní pouta

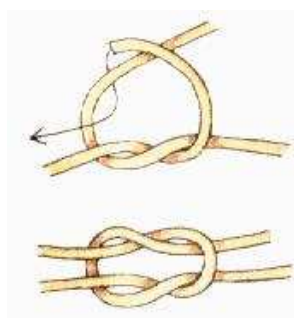
včelka

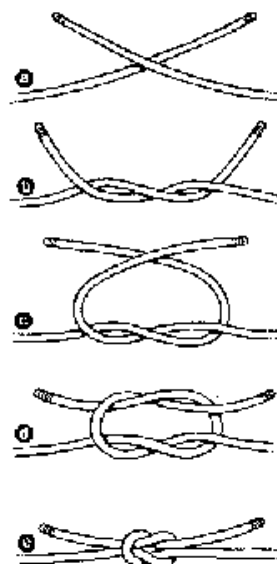
10. **KŘÍŽOVÁ SPOJKA** - Slouží ke spojení dvou stejně silných provazů či lan, pevný spoj, špatně se však rozvazuje.

11. **AMBULANČNÍ SPOJKA** - Nazývá se také plochá spojka. Je to uzel vhodný k zavazování obvazů a třícípých šátků protože je plochý, souměrný a netlačí. Slouží také ke spojení stejně nebo přibližně stejných provazů – ale zde není příliš spolehlivý.

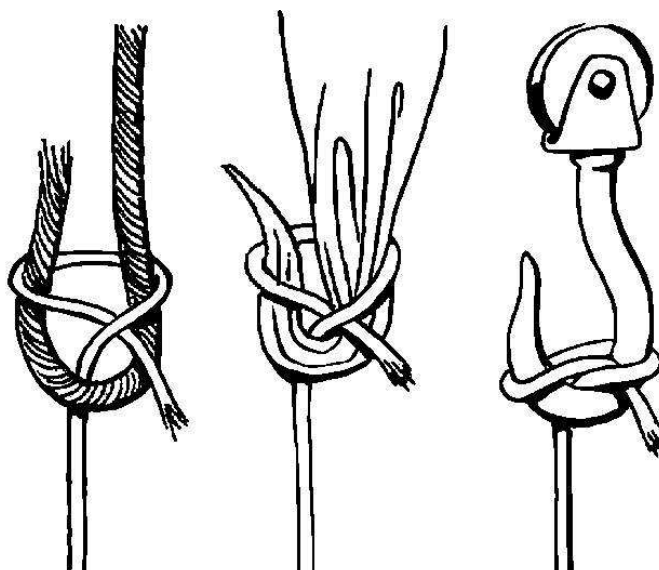
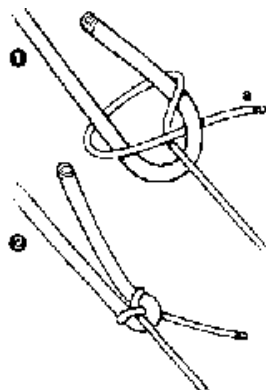
Vázání: přeložte **PRAVÝ** konec přes **LEVÝ** (a) a obtočte ho (b). Potom přeložte **LEVÝ** konec přes **PRAVÝ** (c) a obtočte ho (d). Uzel zkontrolujte – smyčky by po sobě měly klouzat. Pokud jste konce překřížili špatně, vznikne „křížák“, který nemusí dobře držet a při stažení se obtížně rozvazuje.

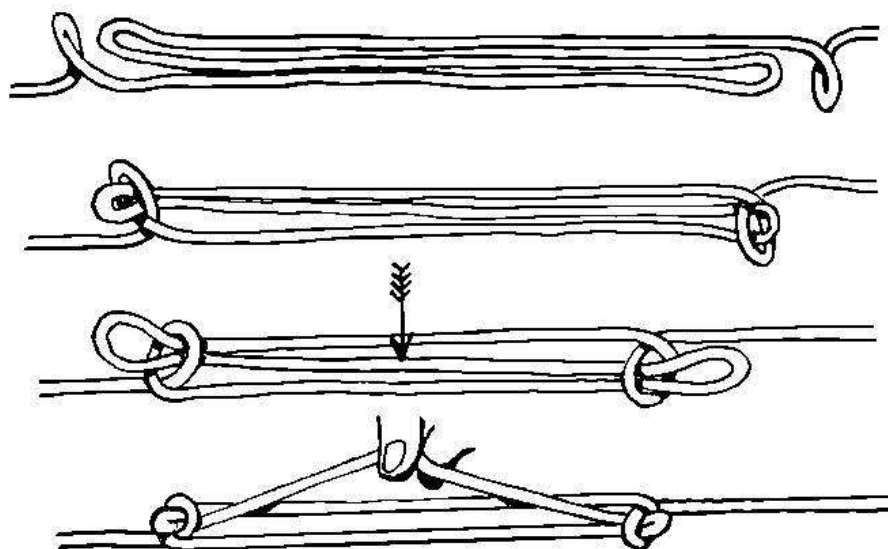
12. **ŠKOTOVÁ SPOJKA** - Je jediný uzel kterým lze spolehlivě spojit plátno a provaz. Používá se ke svazování provazů nestejné síly, k uvazování lana do pevného oka nebo háku, plachty. Říká se mu také tkalcovský uzel.

Vázání:

1. Jedno lano ohněte. Volný konec druhého provazu (a) obtočte kolem ohybu, vpředu pevnou část druhého provazu překřížte a volný konec protáhněte smyčkou prvního.
2. Zatáhněte a upravte tvar uzlu.

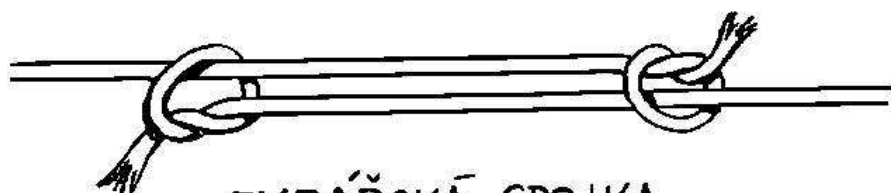

- 13. ZKRACOVAČKA** - Slouží k libovolnému zkrácení dlouhých lan nebo provazů, napínacích lanek stanů. Jednoduchým pohybem jej lze opět uvolnit.

ZKRACOVACÍ UZEL (SLOŽENÍ A ROZLOŽENÍ)

- 14. RYBÁŘSKÁ SPOJKA** - spolehlivý uzel vhodný ke svazování tenkých lan, provazů, kluzkých vláken z umělých hmot a rybářských vlasců atd.. Spolehlivě spojíte i tenké materiály. Jsou to vlastně 2 ambulanční uzly, zapadající do sebe. Tato spojka je volná smyčka, kterou můžeme na pevné části stahovat a na volné povolovat.

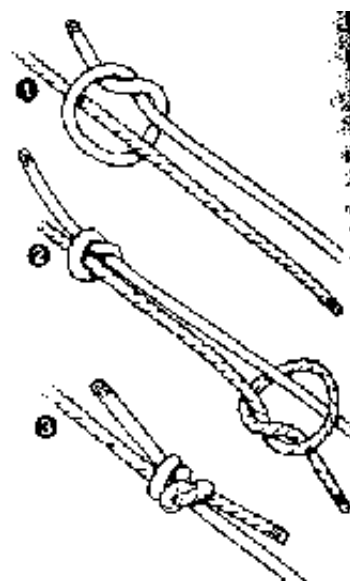

RYBÁŘSKÁ SPOJKA

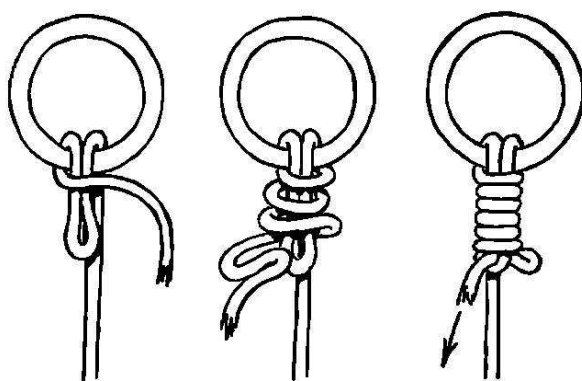
Vázání:

1. Položte provazy vedle sebe tak, aby konce směřovaly do opačných směrů. Volný konec jednoho provazu přeložte přes druhý a udělejte obyčejné očko.
2. Totéž zopakujte s volným koncem druhého provazu.
3. Uzly částečně utáhněte a stáhněte je k sobě. Vytvarujte je, aby k sobě dobře přiléhaly, a dotáhněte.

Pohádka: Dva úhoři pluli proti sobě. První kamaráda dlouho neviděl a proto ho objal. Druhý se ohlédl a objal svého kamaráda také. Když si popovídali a chtěli se rozloučit, už to nešlo. A nový uzel byl na světě.

- 15. UHERSKÝ UZEL** - Je úhledný, pevný a přitom se dá poměrně snadno rozvázat, necháme-li si delší zakončení

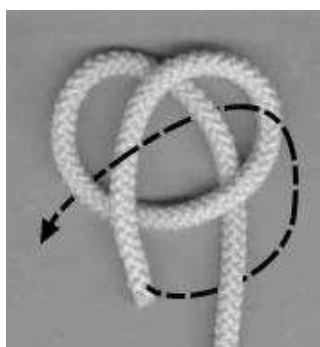

UHERSKÝ UZEL

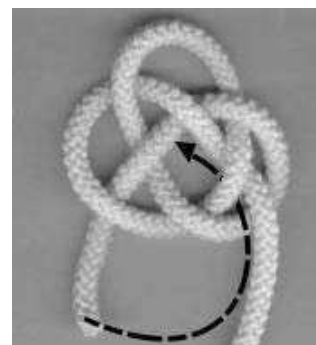
- 16. TURBÁNEK** - je zhotoven z kůže nebo i jiného přírodního materiálu, může být jakéhokoli typu (jednoduchý, složitý) a provedení (pletený, vyřezávaný) a může být doplněn pod ním visícími symboly užívanými na turbánku (dřívka, dřevěné korálky). Tímto ozdobným uzlem se zavazuje šátek na krk. Je to rozhodně lepší, než používat např. krabičky od sirek

Pletení turbánu:

- 1.** Přeložíme přes sebe 2 horní závity, volný konec podsuneme pod pevným a podle šipky provlékneme oběma závity.

- 2.** Středem uzlu (tam, kde končí na obrázku šipka) prostrčíme prst a podle šipky zdvojíme nebo ztrojíme opletení.

- 3.** Výsledný turbánek.

NĚCO O NOŽÍCH

Jak se chovat k noži

- 1) Bez svolení majitele se cizího nože nikdy nedotýkej. Vyžaduj totéž od svého okolí.
- 2) Pečuj o nůž a udržuj jej v dobrém stavu. Části, které je nutno mazat, ošetřuj pouze nezbytným množstvím konzervačního prostředku. Po nanesení ho nechej několik minut působit a zavadnout. Pak jej setři. Na noži zůstane ochranná mikro vrstva, která neznečistí pouzdro ani oděv a bude minimálně přitahovat částice prachu a nečistot.
- 3) Dbej, ať je ostří čepele nože vždy nabroušené. Jen ostrý nůž ti bude dobrým pomocníkem. Nauč se jej brousit a při déle trvající práci ostří průběžně obtahuj.
- 4) Nikdy se bezdůvodně nedotýkej čepele. Nůž i pouzdro udržuj v čistotě. Špinavá čepel i celý nůž nejsou dobrou vizitkou majitele. S otisky prstů můžeš na čepel nanést pot, který má mnoho lidí velmi agresivní. Jeho působením zkoroduje i odolná ocel.
- 5) Chceš-li se přesvědčit, zda je nůž ostrý, pracuj s ním. Jen ostrý nůž se snadno zařízne do materiálu, proniká jím čistě a s vynaložením relativně malé síly. Přejížděním prstem napříč ostří kvalitu broušení nezjistíš. Raději si čepel dobře prohlédni: ostří musí být nabroušené a vyleštěné čistě a bez kazů. Pak dobře drží řez.
- 6) Tvrdost a houževnatost čepele nezjistíš sekáním do železa, kamene ani snahou o zapíchnutí hrotu do betonu. K žádné z těchto činností není nůž určen a podobné věci, včetně vystavení čepele plamenům ohně. Bodání nožem do hlíny či živého stromu za účelem jeho odložení, dělá jen blbec! Takovému člověku nůž do ruky nepatří.
- 7) Nože a dýky, co paměť sahá, člověk používá k boji. Noži i dýkou lze s vynaložením malé síly způsobit smrtelná zranění. Nikdy nožem nevyhrožuj.
- 8) Romantický nožíř Pavel Klabouch tvoří pod heslem: „*Pomáhej, ale neubližuj. Braň, ale neútoč. Tvoř, ale nenič.*“ Nůž i dýka jsou jako oheň: dobrý sluha, ale zlý pán. Buď jim moudrým vládcem a dobře s nimi zacházej. Stanou se tvými nejlepšími společníky.

Výroba nože/dýky

1. Zakoupíme vhodný kus oceli, nemůžeme-li použijeme místo toho starý pilník či dláto
2. Budeme zahřívát ocel, aby byla změkčená, a dala se opracovat. Zahříváme ocel dokud se nerozžhaví. Položíme ji na plynové či elektrické kamna. Ocel se musí rozžhavit do červena.
3. Tužkou si na kovu vyznačíme tvar nože. Pilkou na kov vyřežeme profil a opilujeme hrubé kraje. Poté začneme upravovat ostří nože. Můžeme pracovat i s hrubými a jemnými pilníčky. Ostří by mělo být oboustranné. Úpravu dokončíme vyčištěním vlhkým a suchým papírem.
4. Poté co budeme čepel kalit a popouštět. Znovu zahřejeme, dokud se nerozžhaví. Po rozžhavení ji vezmeme do kleští a dáme ji do nádoby s vlažnou vodou nebo ji ponoříme do oleje. Zchladíme a poté ji opět vyčistíme vlhkým a suchým hadrem.
5. Zakalenou čepel opět zahřejeme do červena. Znovu ji ponoříme špičkou dolů do vlažné vody nebo oleje a pohybujeme s ní nahoru a dolů. Zase si očistíme vlhkým a suchým hadrem.
6. Postup z bodu 5 opakujeme ještě 1x naposledy a tentokrát sledujeme, jak se mění barva čepele. Nejdříve bude světlá, slámová a poté středně slámová. V tuto chvíli ji rychle ponoříme do vody a necháme ji zchladnout. Nyní sledujeme špičku, která bude měnit barvu jako první. Při prvním modráním na špičce ponoříme čepel do vody. Když je čepel studená, vytáhneme ji a prudce několikrát za sebou s ní bodneme do země.

7. Na rukojeť si opatříme 2 kousky dřeva. Nakreslíme na oba část ostří, která je součástí rukojeti. Poté vydlabeme označené díly, každé do $\frac{1}{2}$ tloušťky čepu ostří. Po skončení, oba kusy dřeva s čepem, vloženým mezi nimi by měli na sobě dokonale pasovat.
8. Poté ještě jemně zbrousíme vnitřní strany kusu dřeva a natřeme plochy epoxidovým lepidlem. Vložíme čep ostří na místo, přitiskneme obě poloviny rukojeti na sebe a vložíme do svěráku. Tlak pomalu zvyšujeme, aby se lepidlo rozlilo. Nůž necháme ve svěráku alespoň 3 dny.
9. Po vyjmutí ze svěráku nakreslíme na dřevo profil rukojeti, takovou jakou bysme chtěli mít a začneme ji pomalu vyřezávat.
10. Vyřezanou rukojeť opracujeme hrubším a poté velmi jemným brusným papírem, dle potřeby vyzdobíme, namoříme a nalakujeme.

Zdobení čepele nožů

A) Leptání:

1. Rozpustíme vosk a potřeme jím čepel.
2. Ostrým nástrojem např. hřebíkem vyryjeme nápis který chceme na čepeli a ujistíme se, že hřebík pronikl až na kov přes vosk.
3. Potom přes vosk nalijeme jod nebo podobnou žíravinu. Necháme jod několik minut působit, pak nůž opláchneme tekoucí vodou.

B) Rytí:

1. Můžeme do čepele také rýt. Rytí se používá jako značení hřebíkem, ale je k tomu lepší nějaké rydlo. Čepel přelepíme nějakou páskou. Vyznačíme si fixou na pásce písmo nebo symbol a poté vyryjeme. Hotový nůž vyčistíme.

Broušení a ostření nožů

Mnoho nožů není po většinu svého života správně naostřeno, mnohdy proto že nejsou správně nabroušeny již v počátku. Mnohdy je to také proto, že si uživatel neudělá dost času pro údržbu nože. Pro správné nabroušení stačí pořídit si kvalitní stolní brousek a pak již jen cvičit a cvičit.

Broušení klasickým způsobem

1) *Nákup brousku na broušení nožů*

Nejvhodnější jsou velké syntetické keramické brousky - carborunda (snadno ho poznáme podle šedé až šedozelené barvy), nebo velké diamantové brousky. Výhodné jsou brousky mající z každé strany jinou zrnitost. Optimální kombinace je jemný a hrubý (jemný a střední).

2) *Zvlhčení brousku*

Všechny tyto brousky musí být vlhčeny, aby bylo zamezeno ucpání pórů odbušovaným materiálem. Pro tyto účely lze v případě keramických použít tekuté mýdlo, petrolej či speciální brusné "petroleje" bez zápachu, WD40 či jiný olej s nízkou viskozitou (stačí řídký převodový olej). Diamantové brousky a hrubé kameny se vlhčí vodou.

Velmi důležitou věcí, kterou je nutné před broušením znát, že samotný proces má dva základní kroky. Prvním je vytvoření ostří (hrubé nabroušení) a druhým je naostření do konečného břitu. Pro správné provedení je proto potřeba minimálně dvou různých brousících kamenů s rozdílnou velikostí zrn.

3) Tvorba ostří

Využijeme nejprve brousek s hrubšími zrnny. Brousek s jemnými zrnny použijeme později k naostření konečného břitu. Při broušení nožů dodržujeme z obou stran úhel 12 až 15 stupňů. Táhneme 5x proti ostří celou délkou čepele a poté provedeme totéž z druhé strany čepele - jako bychom chtěli seříznout tenkou vrstvu brousku. Základem úspěchu je dodržet shodný úhel a počet tahů z každé strany.

Pokud s broušením začínáte, je dobrou pomůckou udělat si na ostří z obou stran čáru lihovým fixem. Pokud jím namalujete ostří, snadno poznáte, kde jste již brousili a, co je důležitější, kde jste ještě nepracovali. Po celou dobu broušení tak můžete kontrolovat průběh, rovnoměrnost úhlu a zda jste brousili po celé délce (zvláště "snadné" je změnit úhel u hrotu, proto pozor). Po celé délce musíte mít stále stejně široký proužek odbroušeného materiálu.

Po tomto broušení zůstane poměrně hrubý povrch a je potřeba ho stejným postupem vyhladit na jemnější straně brousku.

4) Jemné broušení

Druhou fází je jemné broušení. V této chvíli totiž nahrubo broušený nůž má nepravidelné ostří (zoubky), které je třeba vymodelovat rovnoměrně. Pod stejným úhlem, ovšem pod nižším tlakem, provádíme spíše krouživé pohyby (nebo po směru) na brousku s jemnými zrnny. Výsledkem je mikroskopicky zubaté ostří s otřepem po broušení - jehlou.

5) Odstraníme jehlu

Vznikla nám tzv. jehla - tenký kousek, který vznikl rovnoměrným ubíráním materiálu. Břit je na konci velice tenký, že se začne ohýbat. V této fázi musíme jehlu odstranit tak, abychom nůž neztupili. Jehlu odstraníme na jemnější straně brousku tak, že lehce zvětšíme úhel a zmenšíme přítlak na čepel.

Pokud jehlu neodstraníme, nůž sice bude krátkodobě dobře řezat, ale snadno se "ztupí"

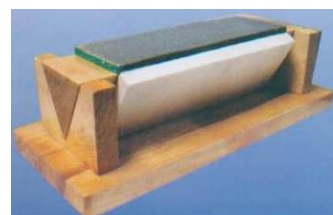
6) Dokončíme na opasku

V poslední fázi využijeme obyčejný kožený opasek široký 4-5 cm. Na obtahovacím opasku táhneme nůž po směru ostří (ne proti, jak tomu je u broušení) střídavě jednu a druhou stranu, aby byl co největší kus břitu v kontaktu s opaskem. Zbavíme se těch nejjemnějších zoubků. Na řemen je možno přidat leštící pastu (zelená). Výsledné ostří bude hladké, lesklé a velice, velice ostré.

Pokud chceme jen oživit ostří nového nože vypustíme pochopitelně hrubé broušení.

Dnes jsou také na trhu velice praktické a laciné brousky o třech stupních drsnosti kamenů které jsou velmi jednoduché.

Jakmile je nůž dostatečně **nabroušen** na kamenech, přistoupíme k jeho **ostření** na ocílce.

Ostření nožů na ocílce

Ocílek slouží jednomu účelu a to je k odstranění tak zvané "jehly" která se na ostří nože vytvoří při jeho broušení na kameni. Česky se procesu říká **ostření**, případně obtahování, anglicky **honing**.

Postup - Kořen nože nasadíme na špičku ocílky a při mírném tlaku nůž vedeme **proti ostří** na konec ocílky tak, abychom skončili u špičky nože. Toto opakujeme na druhé straně ostří. Ostření trvá několik minut či vteřin.

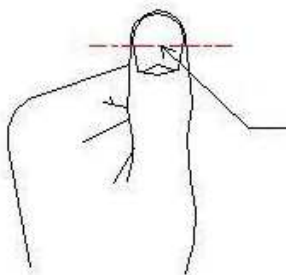
Péče o ocílku - Po použití ocílky zbavíme malých ocelových částic které se na ni během ostření zachytí, ocílku omyjeme ve vlažné vodě, desinfikujeme v některém desinfekčním roztoku, osušíme a uložíme na vyhrazené místo.

Broušení na elektrických brouscích

Na trhu dnes existuje celá řada různých elektrických brousek. Jejich nevýhodou je především jejich vyšší cena a pak také to, že v přírodě většinou na zásuvku s el. proudem nenarazíme.

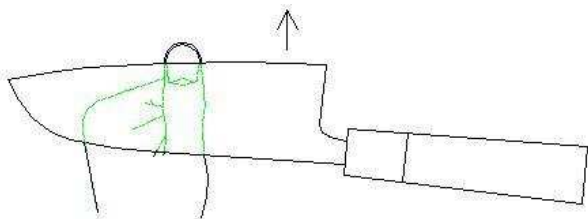
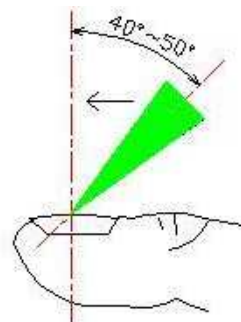
Zkoušení ostrosti nože

Před broušením se napřed přesvědčíme jestli náš nůž je ostrý nebo ne, což je podmínkou k tomu rozeznat kdy máme eventuálně broušení ukončit.

Podle diagramu přitlačte zlehka ostří nože na palec levé ruky. Buďte opatrní, abyste nepřitlačili příliš tvrdě při znázorněném úhlu.

Při tlačení nože proti vašemu nehtu, váha nože by měla být postačující.

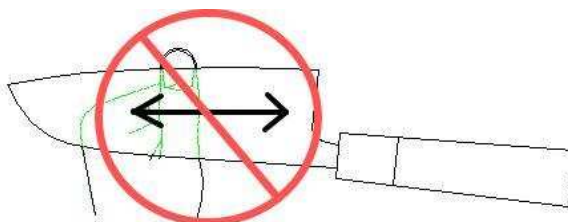
Odhad ostrosti

Pakliže je nůž dost ostrý, tak se na vašem nehtu zastaví.

Jestliže nůž sklouzne, a nezastaví se, tak pravděpodobně není dost ostrý.

Pro vaši vlastní bezpečnost se nesnažte pohybovat (řezat) nožem jak znázorněno.

Pokud je nůž skutečně ostrý, tak byste se mohli snadno zranit.

NÁVOD NA VÝROBU FORMOVANÉHO KOŽENÉHO POUZDRA

1) Připravíme si kus kůže a dáme ji navlhčit do teplé vody.

2) Kůže musí být tak vlhká, že když ji přeložíte, musí se pěkně spojit viz. foto. Mezi tím si obalíte nůž do fólie. Musí to být pořádně zabalené, aby se voda nedostala k materiálu, protože může zareagovat a zanechat nepříjemné skvrny.

3) Před lisováním vložíme nůž do kůže, nahrubo upravíme a zalisujeme.

Jednoduchý lis - dvě desky + dva molitany + závaží. Molitany musí být před zalisováním pouzdra suché!

- 4) Asi po 4 hodinách vytáhnout pouzdro a nechat vyschnout, nejlíp na slunci nebo při pokojové teplotě. Při rychlejším sušení na radiátoru může vzniknout deformace vylisovaného pouzdra a o to víc práce. Po uschnutí pouzdra je kůže tvrdá a velmi dobře opracovatelná.

- 5a) Do výlisku vložíme nůž, naznačíme přibližný tvar budoucího pouzdra + přídavek na sešití. Přídavek volit dle typu nože a typu, já volím šířku pásku 10÷12mm. Vyřezeme 1 stranu, potom druhou tak, aby co nejlíp pasovaly k sobě, stejně tak i budoucí tvar části rukojeti pouzdra.

- 5b) Vyrobit si vložený pásek. Tloušťku zvolíme podle tloušťky čepele a tvar podle pouzdra. Vrchní část kůže seřezeme knějpem nebo hoblíkem.

- 5c) Dále.. lepidlem na kůži nalepíme pásek na potřebné místo, poklepeme obuvnickým kladivem, aby se obě části dobře spojily. Mezi tím si připravíme poutko na řemen. Tvar poutka volíme podle potřeby velikosti pouzdra, nože atd.

- 5d) Poutko po slepení obrousíme do požadovaného tvaru a buď snýtujeme, nebo našijeme na pouzdro. Slepíme obě části pouzdra a poklepeme kladivem. Slepéné pouzdro obrousíme a vytvarujeme dle potřeby. Vybrušování v části pouzdra kde je rukojeť děláme na brusce tak, že kotouč na suchý zip je menší než šmirgl, čímž vybrousíme obrys horní části pouzdra ve finále.

- 5e) Dál si vyřežeme drážkovačem drážku na šití z obou stran pouzdra, vysekáme díry na nýty a naznačíme si místa, kde budeme propichovat šídlem. Délka stehu - 5 a 6mm mezery mezi jednotlivými stehy. Kulatým šídlem napícháme díry (nebo pomocí stojanové vrtačky).

- 5f) Připravíme si nit (dratev), navoskovanou včelím voskem, navlékneme jehly (dratev si natočíme co nejvíc, aby se co nejméně poškodila při šití) a šijeme. Potom snýtujeme a steh odmastíme lihem. Do pouzdra vložíme nůž a podle potřeby vyrobíme zapínání na pouzdro nebo okolo rukojeti (zde přinýtováno zapínání i s poutkem k pouzdru). A máme pouzdro hotové.

- 5g) Posledním krokem před zdobením je vytvarování pouzdra. Pouzdro pořádně navlhčíme. Pomocí nářadí vyrobeného např. z kosti dotvarujeme pouzdro, odstraníme nedostatky a vyhladíme si plochu na ornamenty. Nůž vytáhneme z pouzdra a necháme vysušit.

- 6) Když máme hotové a vytvarované pouzdro, pořádně ho odmastíme. Vytvoříme si obrázek či ornament, který chceme dát na pouzdro (např. v Autocadu vytvoříme ornament - gotické písmo). Vytiskneme a přeneseme obrys tupým hrotem na pouzdro.

- 7) Po vytlačení ornamentu na pouzdro dáme papír bokem, jemně navlhčíme povrch kůže a pomocí hrušky (něco podobného jako hrot pera) obkreslíme ornament tak, aby byl dobře vidět (případně doladíme linie). Kůže je jen jemně navlhčená po celou dobu vytváření ornamentu, pak ji necháme pořádně vysušit. Vytvořený ornament vybarvíme černou barvou (např. Černý lihový fix), aby po namoření a ošetření byl ornament více zvláště.

- 8) Po vybarvení ornamentu, namoření lihovým mořidlem (zde odstín mahagon) a usušení nanese obuvnickou Apreturu (bezbarvou). První vrstva vytvoří matný povrch, druhá lesklý (před nanesením druhé vrstvy Apretury je třeba zabrousit okraj pouzdra). Po uschnutí je pouzdro tvrdé, zachová si tak tvar a je odolné vůči vlhkosti...

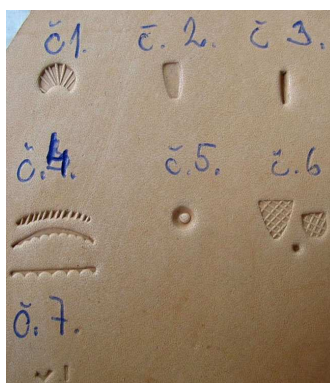
ZDOBENÍ KŮŽE

Co budeme potřebovat za nástroje:

- Raznice
- Palička dřevěná (ne kladívko)
- Vyřezávací nůž (viz. obr.)
- Dlátko na linoryt
- Lžička na kafe nebo modelovací tyčka
- Deska - má být mramor položený na filcu nebo železná deska
- Kůže
- Pauzák

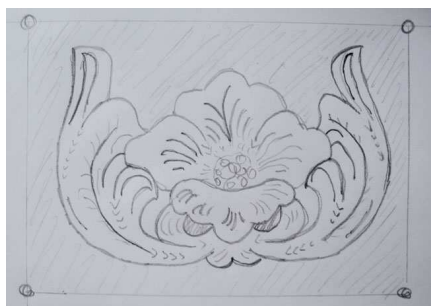

Použité očíslované raznice

Začínáme takto:

- 1) Připravíme si kůži. Pokud je slabší jak 3,5mm podlepíme chemoprenem na plátno nebo flanel. (Podrží kůži a nezmění se tvar.)
- 2) Kůži navlhčíme houbičkou (ne namočit):

- 3) Než se kůže provlhčí stejnoměrně, namalujeme na pauzák vzor budoucího zdobení:

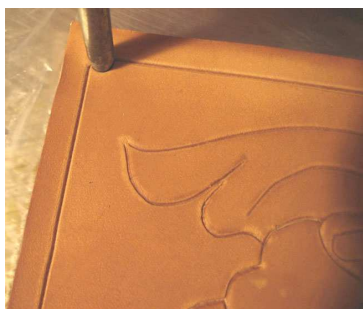

- 4) Položíme pauzák se vzorem na kůži a tužkou silně obtáhneme čáry aby se obtiskly do kůže vespod. (od tohoto kroku kůži udržujeme neustále vlhkou:

- 5) Vyřezávacím nožem obřízneme obtištěné čáry od tužky. Kůži prořezáváme maximálně do 1/2 tloušťky:

- 6) Obvod kůže olemujeme vyřezávacím nožem podle pravítka. Do rohů můžeme vyrazit ozdobu:

- 7) Raznice č.1: - razíme listy květin a květ:

- 8) Raznice č.2: - raznicí vytvoříme propadnutí listů. (Dohladíme tyčkou či lžičkou)

- 9) Raznice č.3: - zkosení hran a vytvoření plastičnosti. Začínáme od okrajů ke středu:

- 10) Raznice č.4: - raznici použijeme k vytvoření žilkování na listech. Raznici nakládáme vpravo nebo vlevo. Zachováváme stejné rozestupy:

- 11) Raznice č.5: - vytvoříme prostředek květiny:

- 12) Raznice č.6: - raznicí vytvoříme pozadí. Začínáme od okrajů vzoru a pokračujeme k okraji. Raznicí otáčíme čímž docílíme lepšího efektu. Menší a těžko dostupná místa doděláme zploštělým hřebíkem:

- 13) Vyřezávací nůž + raznice č.7 + dlátko na linoryt. Dotvoříme menší detaily. Nožem řežeme z hloubky směrem ven:

- 14) Srovnáme původní nakreslený vzor s výsledkem a doplníme případné chybějící části:

- 15) A máme kůži ozdobenou tak jak jsme chtěli. Těm, kterým se zdá postup příliš složitý a jako první reakci uvedou absenci raznic či nářadí, vzkazují, že na celý postup nebyla použita ani jedna raznice koupená, vše bylo vyrobeno doma.

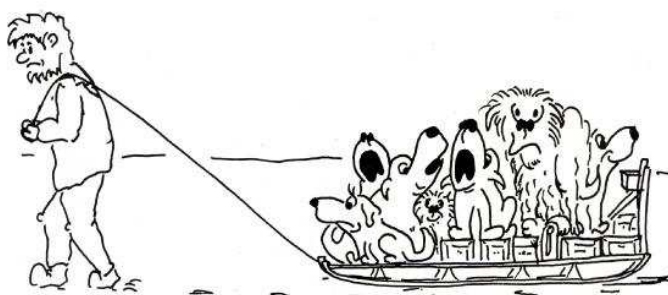
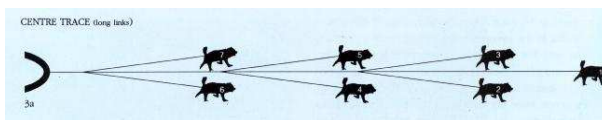
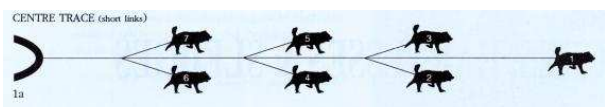
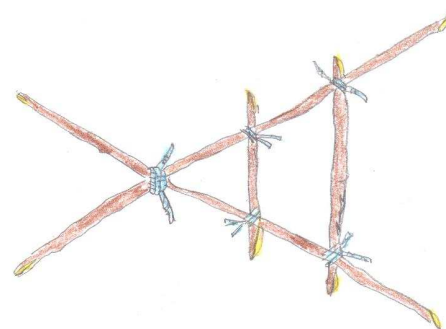
PSÍ SPŘEŽENÍ A VÝROBA SMYKŮ

VÝROBA SMYKŮ

Jednoduché smyky vyrobíme jen za pomoci provazů a silnějších větví, nebo tenkých kmínků jehličnatých stromů (dáváme pozor, aby nebyly ztrouchnivělé a vydržely zátěž).

Vezmeme dva silnější a delší kusy, které zkřížíme cca v $\frac{1}{3}$ až $\frac{1}{4}$ jejich délky a překřížení pevně svážeme provazem. Vznikla nám dvě různě velká „Véčka“ špičkou k sobě. Nyní na větší „Véčko“ položíme příčné 2 – 5 slabších kusů a opět je pevně přivážeme (viz. obr. vpravo). Pak ve špičce obou „Véček“ přivážeme dostatečně dlouhý provaz, na který budeme uvazovat psí spřežení.

ZLATO, ZLATO, ZLATO

Bastovo zlato

O rýžování

Zlato se na Klondiku těžilo a stále ještě těží na tzv. *placerech*. Slovo placer pochází ze španělštiny (původní význam je *píščina*). Označuje se jím místo, kde je zlato uložené v nánosech písku či štěrku v korytech řek.

Nejjednodušším způsobem jak zlato získat z placeru je rýžování. Využívá se přitom toho, že zlato je zhruba 19x těžší než voda a mnohem těžší než štěrk a písek. Při ručním rýžování se nabírá směs štěrku a písku do kovové pánve a pomocí proudu vody a za neustálého kroužení pánví se z ní postupně odplavují lehčí částice. Stejný princip se využívá i při rýžování zlata ve velkých otevřených bednách opatřených na dně příčkami na zpomalení pohybu částeczek zlata, do kterých se přidává rýžovaná směs lopatami. Tento způsob byl v počátečním období na Klondiku typický.

Základní vybavení zlatokopa

Úplně nejjednodušším a nejzákladnějším vybavením zlatokopa je rýžovnická miska. V českých zemích je rozšířen typ pánve tvaru čínského klobouku. Dále zlatokop potřebuje náčiní, kterým nabírá zlatonosný materiál do pánve (vojenské lopatky). Je také dobré mít sebou ještě nádobku, do které je možno naryžované zlato sbírat. Nejlepší je spolehlivě uzavíratelná plastová či skleněná zkumavka naplněná asi do poloviny čistou vodou.

zlatinka pod lupou

zlatinky na rýžovací pánvi

CESTA ZA ZLATEM V OBRAZECH

MĚSTEČKO SKAGWEY

CHILKOOTSKÝ PRŮSMYK

Zástup zlatokopů při výstupu na Chilkoot

BENNETTOVO JEZERO

ŘEKA YUKON (Yukon River)

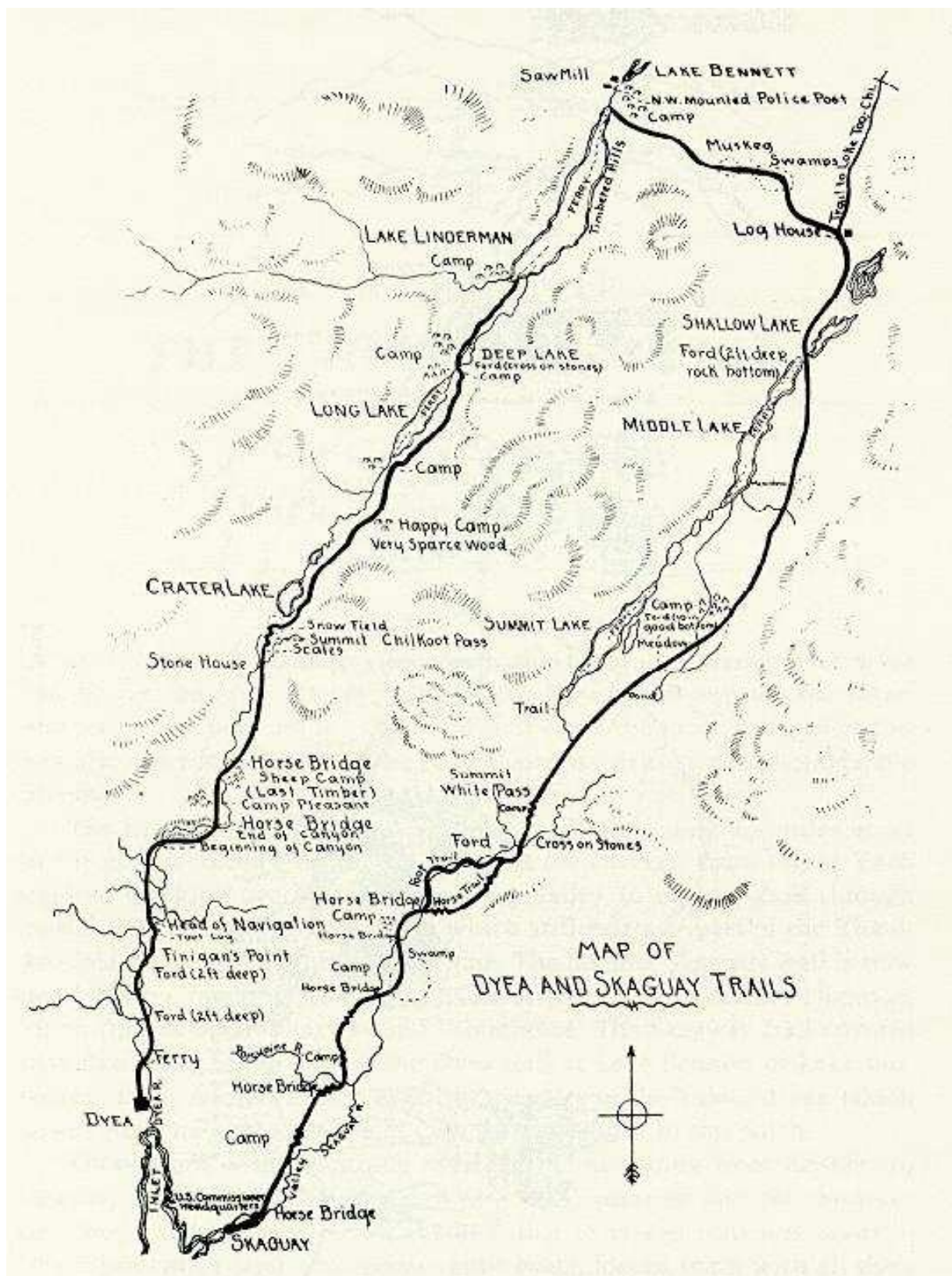

DAWSON CITY

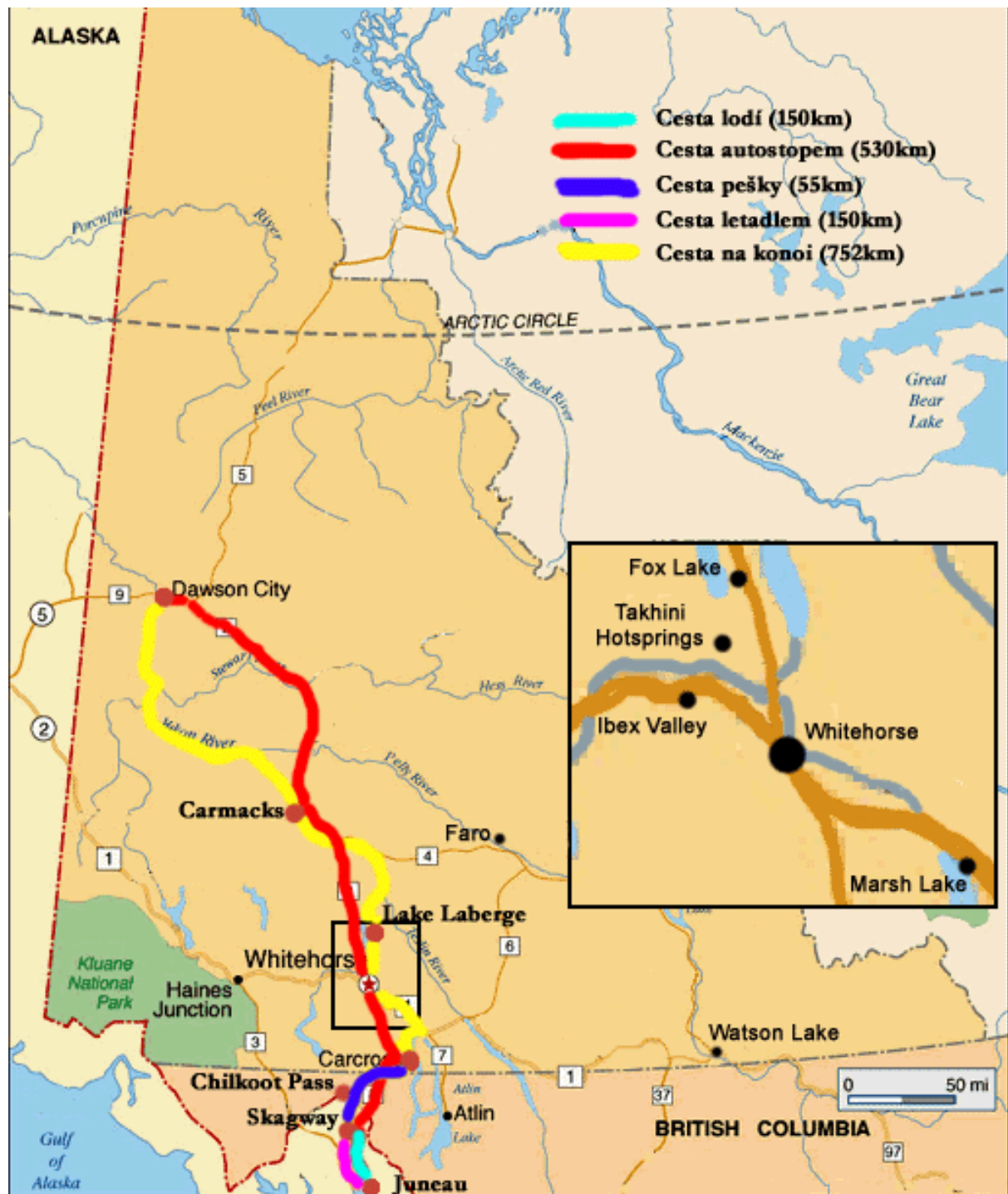

CLAIM BONANZA CREEK

MAPA CESTY ZE SKAGWEY A DEYA K BENNETTONOVU JEZERU

MAPA CESTY Z JUNEAU DO DAWSON CITY

ZÁVĚREM

Rady a návody zlatokopa Henryho

Při dlouhém pochodu nikdy nepijeme naráz velké množství tekutiny zejména za horkého počasí. Osvěžíme si rty a ústa jen malým douškem vody nebo čaje. Pít je však nutné, jinak hrozí dehydratace.

Na které ovoce nelze pít? Na hrušky, třešně, švestky, pomeranče. Zapití tohoto ovoce vodou nebo dokonce mlékem zpravidla vyvolá těžké zažívací potíže, někdy velmi nebezpečné. Možná pít teprve asi za hodinu po požití. Najdou se lidé, kterým napití ihned po požití tohoto ovoce nevadí. To však jsou výjimečné případy. Nezkoušejte to !

Následky včelího nebo vosího píchnutí zmírníme a opadnutí otoku urychlíme studeným obkladem.

Čtení na prudkém slunci poškozuje silně zrak. Právě tak je velmi škodlivé zraku číst vleže, ať již za světla denního, nebo umělého.

Skvrny od smůly na rukou zmizí umytím rukou mýdlem v roztoku terpentýnu. Nemáme-li terpentýn, musíme ruce drhnout pískem a mýdlem, což ovšem trvá déle a není tak účinné.

Pokud **najdeme na zemi mládě**, nedotýkáme se ho! Když matka, která je jistě nedaleko, ucítí náš pach, nebude se už o něj starat.

V lese se chováme tiše - ztišíme hovor, nezpíváme, nepískáme. Tak spíš uvidíme mnoho zvířat, která by jinak prchla. Když chceme pozorovat zvířátka, musíme k nim jít proti větru, aby nás neucítla. Pohybujeme se pomalu, protože rychlý pohyb zvíře uvidí a poleká se. Pokud si myslíme, že jsme prozrazeni, zůstaneme nehybně stát, zvířata se často uklidní. Pozor na ptáky! - Spatří-li nás sojka, straka nebo datel, můžeme pozorování většinou nechat, neboť tito lesní strážci spustí takový povyk, že na nás upozorní celý les.

Mokrý zápalky usušíme nejrychleji ve vlasech, kam si na chvíli několik zápalek zastrčíme. Vlasy vytáhnou ze zápalkové hlavičky vlhkost a ta po škrtnutí vzplane. (Musíme mít ovšem vlasy naprosto suché!)

Do otevřeného ohně neházíme slupky od salámů, kosti, vaječné skořápky, staniol od sýrů, gumu, hadry (látky). Všechny tyto věci v ohni silně páchnou, znečišťují vzduch do dalekého okolí a kazí i chuť k jídlu.

*Pro vnitřní potřebu účastníků LDT DDM Rozmarýn, Litoměřice
Zámeček ROŽELOV 7. – 20. srpna 2010
Zpracoval: Μαρτυν*